

Документ подписан простой электронной подписью
Информация о владельце:
ФИО: Умаров Марат Файзуллаевич
Должность: Директор
Дата подписания: 26.02.2026 09:07:21
Уникальный программный ключ:
48505f11ec15acaa386f5219d3113d727fefda78

МИНИСТЕРСТВО НАУКИ И ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ
РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ
Федеральное государственное автономное образовательное учреждение высшего образования
«Казанский (Приволжский) федеральный университет»
Елабужский институт (филиал) КФУ

УТВЕРЖДАЮ

Заместитель директора по
образовательной деятельности

С.Ю. Бахвалов
ЕЛАБУЖСКИЙ ИНСТИТУТ
(ФИЛИАЛ)
ФГАОУ ВО
» КФУ

2025 г.

Программа дисциплины
История родной литературы

Направление подготовки/специальность: 44.03.05 Педагогическое образование (с двумя профилями подготовки)

Направленность (профиль) подготовки (специальность): Английский язык, родной (татарский) язык и литература

Квалификация: бакалавр

Форма обучения: очная

Язык обучения: русский

Год начала обучения по образовательной программе: 2025

Содержание

1. Перечень планируемых результатов обучения по дисциплине (модулю), соотнесенных с планируемыми результатами освоения ОПОП ВО
2. Место дисциплины (модуля) в структуре ОПОП ВО
3. Объем дисциплины (модуля) в зачетных единицах с указанием количества часов, выделенных на контактную работу обучающихся с преподавателем (по видам учебных занятий) и на самостоятельную работу обучающихся
4. Содержание дисциплины (модуля), структурированное по темам (разделам) с указанием отведенного на них количества академических часов и видов учебных занятий
  - 4.1. Структура и тематический план контактной и самостоятельной работы по дисциплине (модулю)
  - 4.2. Содержание дисциплины (модуля)
5. Перечень учебно-методического обеспечения для самостоятельной работы обучающихся по дисциплине (модулю)
6. Фонд оценочных средств по дисциплине (модулю)
7. Перечень литературы, необходимой для освоения дисциплины (модуля)
8. Перечень ресурсов информационно-телекоммуникационной сети "Интернет", необходимых для освоения дисциплины (модуля)
9. Методические указания для обучающихся по освоению дисциплины (модуля)
10. Перечень информационных технологий, используемых при осуществлении образовательного процесса по дисциплине (модулю), включая перечень программного обеспечения и информационных справочных систем (при необходимости)
11. Описание материально-технической базы, необходимой для осуществления образовательного процесса по дисциплине (модулю)
12. Средства адаптации преподавания дисциплины (модуля) к потребностям обучающихся инвалидов и лиц с ограниченными возможностями здоровья
13. Приложение №1. Фонд оценочных средств
14. Приложение №2. Перечень литературы, необходимой для освоения дисциплины (модуля)
15. Приложение №3. Перечень информационных технологий, используемых для освоения дисциплины (модуля), включая перечень программного обеспечения и информационных справочных систем

Программу дисциплины разработал(а)(и) доцент, к.н. (доцент) Габидуллина Ф.И. (Кафедра татарской филологии, отделение филологии и истории), farida-vip@mail.ru ; доцент, к.н. (доцент) Даутов Г.Ф. (Кафедра татарской филологии, отделение филологии и истории), GFDautov@kpfu.ru

1. Перечень планируемых результатов обучения по дисциплине (модулю), соотнесенных с планируемыми результатами освоения ОПОП ВО

Обучающийся, освоивший дисциплину (модуль), должен обладать следующими компетенциями:

Шифр компетенции	Расшифровка приобретаемой компетенции
ОПК-4	Способен осуществлять духовно-нравственное воспитание обучающихся на основе базовых национальных ценностей
ОПК-4.1	Знать принципы и подходы к осуществлению духовно-нравственного воспитания обучающихся на основе базовых национальных ценностей
ОПК-4.2	Уметь осуществлять духовно-нравственное воспитание обучающихся на основе базовых национальных ценностей
ОПК-4.3	Владеть навыками конструирования и реализации процесса духовно-нравственного воспитания обучающихся на основе базовых национальных ценностей
УК-5	Способен воспринимать межкультурное разнообразие общества в социально-историческом, этическом и философском контекстах
УК-5.1	Знать основные категории философии, законы исторического развития общества, основы этики и межкультурного взаимодействия в обществе
УК-5.2	Уметь анализировать особенности межкультурного разнообразия общества в социально-историческом, этическом и философском контекстах
УК-5.3	Владеть навыками восприятия межкультурного разнообразия общества в социально-историческом, этическом и философском контекстах

Обучающийся, освоивший дисциплину (модуль):

Должен знать:

- принципы осуществления духовно-нравственного воспитания обучающихся на основе базовых национальных ценностей;
- законы исторического развития общества

Должен уметь:

- на основе базовых национальных ценностей формировать у обучающихся духовно-нравственные ориентиры в рамках воспитательного процесса;
- анализировать особенности межкультурного разнообразия общества в историческом контексте

Должен владеть:

- основными навыками конструирования и реализации процесса духовно-нравственного воспитания обучающихся на основе базовых национальных ценностей;
- навыками восприятия межкультурного разнообразия общества в историческом контексте

2. Место дисциплины (модуля) в структуре ОПОП ВО

Данная дисциплина (модуль) включена в раздел "Б1.О.08.03.07 Дисциплины (модули)" основной профессиональной образовательной программы 44.03.05 "Педагогическое образование (с двумя профилями подготовки) (Английский язык, родной (татарский) язык и литература)" и относится к обязательным дисциплинам. Осваивается на 3, 4 курсах в 5, 6, 7, 8 семестрах.

3. Объем дисциплины (модуля) в зачетных единицах с указанием количества часов, выделенных на контактную работу обучающихся с преподавателем (по видам учебных занятий) и на самостоятельную работу обучающихся

Общая трудоемкость дисциплины составляет 14 зачетных(ые) единиц(ы) на 504 часа(ов).

Контактная работа - 178 часа(ов), в том числе лекции - 84 часа(ов), практические занятия - 94 часа(ов), лабораторные работы - 0 часа(ов), контроль самостоятельной работы - 0 часа(ов).

Элективные часы – 16 часа(ов).

Самостоятельная работа - 182 часа(ов).

Контроль (зачёт / экзамен) - 144 часа(ов).

Форма промежуточного контроля дисциплины: экзамен в 5, 6, 7, 8 семестрах.

4. Содержание дисциплины (модуля), структурированное по темам (разделам) с указанием отведенного на них количества академических часов и видов учебных занятий

4.1 Структура и тематический план контактной и самостоятельной работы по дисциплине (модулю)

N	Разделы дисциплины / модуля	Семестр	Виды и часы контактной работы, их трудоемкость (в часах)			Самостоятельная работа
			Лекции	Практические занятия	Лабораторные работы	
1	Тема 1. Кереш. Рун-уйгур язуды истәлекләр. Гарәп язуды истәлекләр. Болгар чоры әдәбияты. Алтын Урда чоры әдәбияты. Казан ханлыгы чоры әдәбияты. XV-XVI йөзләрдә ижат иткән әдипләр.	5	10	10	0	6
2.	Тема 2. XVII йөз әдәбиятына күзәтү. XVIII йөз әдәбияты. Кереш. Курсның максаты, бурычлары, татар әдәбияты тарихында тоткан урыны, башка предметлар белән бәйләнеше. XIX йөзнең I яртысында татар поэзиясе. XIX йөзнең II яртысында (1861-1905) татар әдәбияты. Йомгак.	5	2	2	0	6
3.	Тема 3. Кереш. Курсның максаты, бурычлары, татар әдәбияты тарихында тоткан урыны, башка предметлар белән бәйләнеше. XIX гасырның I яртысы (1800-1860) татар әдәбиятына гомуми күзәтү. Әлегечорда ижтимагый- тарихи вакыйгалар. XIX йөзнең I яртысында татар поэзиясе.	5	2	2	0	2
4.	Тема 4. Әбелмәних Каргалый (1782-1830) ижаты. Тәржемәи хәжи Әбелмәних китабындагы хикәятләренң этәлөгә. Шагыйрьнең әдәбиятка алып кергән яңалыгы. Һибәтулла Салихов (1794-1867) ижаты. Башлангыч һәм житлек?кән чор ижаты. Әсәрләрендә әхлак, тәрбия, шәхес һәм тирәлек мәсьәләре. Шәмсетдин Зәки (1821-1865). Тормыш юлы. Шәхес буларак үзенчәлекле яклары. Әсәрләренң сәнгатьчә эшләнеше. Баһавиниң Бүз егет	5	2	2	0	4

	(1842) дастаны.					
5.	Тема 5. Габделжаббар Кандалий (1797- 1860). Тормыш юлы. Реаль тормыштан алынган татар хатын- кызларының матурлыгын сурәтләгән әсәрләре. Кереш. XIX йөзнең II яртысында (1861-1905) татар әдәбияты. Әдәбиятта мәгърифәтчелек реализмының формалашуы. Күренекле мәгърифәтчеләр һәм аларның эшчәнлеге. XIX йөзнең II яртысында татар поэзиясе. Поэзиягә мәгърифәтчелек идеяләренен тирән үтеп керүе. Дастан жанрының яңа биекләккә күтәрелүе.	5	2	2	0	4
6.	Тема 6. Мифтахетдин Акмулланың (1831-1895) тормыш һәм ижат юлы, шәхесе. Гали Чокрыйның (1826-1889) тормышы, әдәби мирасы, мәрсияләре. Яков Емельяновның (1843-1898) тормыш юлы, әдәби мирасы. Әхмәт Уразасв-Кормаши (якынча 1855-1883).	6	8	8	0	4
7.	Тема 7. XIX йөз татар прозасы. Әдәбиятта проза жанрының активлашуы һәм моның сәбәпләре. Заһир Бигиевнең (1870-1902) тормышы һәм ижат эшчәнлеге. Өлүф (меңнәр) яки гүзәл кыз Хәдичә романы. Мавэрәзнәһердә сәяхәт(1893)әсәренәңзылы тарихы.	6	2	2	0	4
8.	Тема 8. XIX йөзнең соңгы чирегендә әдәбиятта драма төре барлыкка килү. Габрахман Ильясиның (1856-1895) тормышы, әдәби-мәдәни эшчәнлеге. Фатих Халиди (1850-1923) әдип һәм тәржемәче	6	2	2	0	4
9.	Тема 9. Риза Фәхрәддиннең (1859-1936) тормышы һәм мәдәни-гыйльми эшчәнлеге.	6	2	2	0	4
10.	Тема 10. Фатих Кәриминиң (1870-1937) тормыш юлы һәм ижаты. Закир Һадинең (1863-1933) тормыш юлы һәм ижаты. Шакир Мөхәммәдәвнең (1865-1923) тормышы, күпкырлы ижаты. Йомгак. XIX йөз татар әдәбиятының (II яртысы) сан һәм сыйфат ягыннан үзгәреш кичерүе, яңа әдәби төр һәм жанрлар барлыкка килү. Чынбарлыкны чагылдыруда яңа казанышларга ирешү. Әдәби тел үсеше. Бу чор әдәбиятының татар әдәбияты тарихында тоткан урыны.	6	2	2	0	4
11.	Тема 11. XX йөз башы әдәбиятының үсеш баскычлары. Проза	6	2	4	0	8
12.	Тема 12. XX йөз башында поэзия	6	2	4	0	4
13.	Тема 13. XX йөз башында драматургия	6	2	4	0	4
14.	Тема 14. 1917-1940 еллар әдәбияты. Г.Ибраһимов (1887-1938). Тормыш юлы һәм ижаты.	7	2	4	0	8
15.	Тема 15. Һ.Такташ, Ш.Усманов, Ф.Бурнаш ижаты.	7	2	2	0	8
16.	Тема 16. К.Тинчурин, Ш.Камал ижаты.	7	2	2	0	10
17.	Тема 17. Т.Гыйззәт, К.Нәжми ижаты.	7	2	4	0	8
18.	Тема 18. Бөек Ватан сугышы чоры әдәбияты.	7	4	4	0	10
19.	Тема 19. Ш.Маннур, Х.Туфан ижаты.	7	4	4	0	10
20.	Тема 20. И.Гази, Ф.Хәснә ижаты. Г.Әпсәләмов, М.Әмир ижаты. Ә.Еники, Г.Бәширов ижаты.	7	4	4	0	10
21.	Тема 21. Кереш лекция. 1960-1985 нче еллар татар әдәбиятына гомуми күзәтү.	8	4	4	0	10
22.	Тема 22. Х.Туфан, С.Хәким ижатларына гомуми күзәтү.	8	4	4	0	10
23.	Тема 23. Татар прозасына гомуми күзәтү.	8	4	4	0	10
24.	Тема 24. Гомәр Бәширов, Аяз Гыйләжев, А.Расих ижатларына гомуми күзәтү.	8	4	4	0	10
25.	Тема 25. Татар әдәбиятында тарихи тема. Нурихан Фәттахов, М.Хабибуллин	8	4	4	0	10
26.	Тема 26. Татар әдәбиятында авыл прозасы. М.Мәһдиев, Р.Төхфәтуллин, Ә. Еники ижатлары.	8	4	4	0	10
	Итого: 504 (в то числе контроль 144 часа).		84	94	0	182

4.2 Содержание дисциплины (модуля)

Тема 1. Кереш. Рун-уйгур язучы истәлекләр. Гарәп язучы истәлекләр. Болгар чоры әдәбияты. Алтын Урда чоры әдәбияты. Казан ханлыгы чоры әдәбияты. XV-XVI йөзләрдә иҗат иткән әдишләр.

М. Кашгарый, Й. Баласагунлы, Ә. Йүгнәки, ә. Ясәви, С. Бакырганный иҗатлары турында кыскача белешмә. Кол Гали. Кыйссаи Йосыф поэмасы. Рабгузый, Харәзми, М. Болгари, Ә. Үргәнчи әсәрләре. Х. Кятиб. Котб иҗаты. С. Сарайның тәржемәи хәле һәм иҗаты. Әмми Камал, Мөхәммәт Әмин, Кол Шәриф, Шәриф иҗатлары турында кыскача белешмә. Мөхәммәдъярның тәржемәи хәле, иҗаты.

Тема 2. XVII йөз әдәбиятына күзәтү. XVIII йөз әдәбияты. Кереш. Курсның максаты, бурычлары, татар әдәбияты тарихында тоткан урыны, башка предметлар белән бәйләнеше. XIX йөзнең I яртысында татар поэзиясе. XIX йөзнең II яртысында (1861-1905) татар әдәбияты. Йомгак.

М. Кольи иҗаты. Габдессәлам, Г. Мөслим, Әхмәдбик, Т. Ялчыгол. Г. Утыз Имәни. Тәржемәи хәле. Иҗатына гомуми күзәтү. XIX йөзнең I яртысында әдәбиятның нигездә шигъри характерда үсеше. Ә.Каргалый иҗатында дини суфыйчылык мотивларының дөнъяви башлангыч белән үрелеп үсүе. Гомәр Мөхәммәт улы әсәрләренә татар әдәбиятына алып килгән яңалыгы. Һ.Салихов мәрсияләре. Ш.Зәкинең әхлакый сафлыкны идея итеп үзгәртүе. Г.Кандалыйның мөхәббәт җырчысы буларак алып килгән яңалыгы. К.Насыри мөҗрифәтче язучы, энциклопедик галим. XIX йөзнең II яртысында поэзия. Поэзиянең чынбарлыкка, халыкны борчыган мәсьәләләргә яқынлыгы. Мөҗрифәтчелек идеяләренә тормыштагы үзгәрешләргә бәйләп рәвештә поэзиягә торган саен тирәнрәк үтеп керүе.

Тема 3. Кереш.Курсның максаты, бурычлары, татар әдәбияты тарихында тоткан урыны, башка предметлар белән бәйләнеше. XIX гасырның I яртысы (1800- 1860)татар әдәбиятына гомуми күзәтү. Әлегечорда иҗтимагый- тарихи вакыйгалар. XIX йөзнең I яртысында татар поэзиясе.

XIX йөзнең I яртысында әдәбиятның нигездә шигъри характерда үсеше. Ә.Каргалый иҗатында дини суфыйчылык мотивларының дөнъяви башлангыч белән үрелеп үсүе. Гомәр Мөхәммәт улы әсәрләренә татар әдәбиятына алып килгән яңалыгы. Һ.Салихов мәрсияләре. Ш.Зәкинең әхлакый сафлыкны идея итеп үзгәртүе. Г.Кандалыйның мөхәббәт җырчысы буларак алып килгән яңалыгы. К.Насыри мөҗрифәтче язучы, энциклопедик галим. XIX йөзнең II яртысында поэзия. Поэзиянең чынбарлыкка, халыкны борчыган мәсьәләләргә яқынлыгы. Мөҗрифәтчелек идеяләренә тормыштагы үзгәрешләргә бәйләп рәвештә поэзиягә торган саен тирәнрәк үтеп керүе.

Тема 4. Әбелмәних Каргалый (1782-1830)иҗаты. Тәржемәи хәжи Әбелмәнихкитабындагы хикәятләренә этәлегә. Шагыйрьнең әдәбиятка алып кергән яңалыгы. Һибәтулла Салихов (1794-1867) иҗаты. Башлангыч һәм җитлек?кән чор иҗаты. Әсәрләрендә әхлак, тәрбия, шәхес һәм тирәлек мәсьәләре. Шәмсетдин Зәки (1821-1865). Тормыш юлы. Шәхес буларак үзенчәлекле яклары. Әсәрләренә сәнгатьчә эшләнеш. Баһавиның Бүз егет (1842) дастаны.

Һ.Салиховның Тәндә жаным шигъре, аның иҗтимагый яңгыраш алуы. Ш.Зәки карашларының каршылыклыгы. Г.Кандалый иҗатын чорларга бүлү.Һибәтулла Салихов (1794-1867) иҗаты. Беренче мәрсияләре. Тел-стиль һәм идея-художество үзенчәлекләре.

Шәмсетдин Зәки (1821-1865). Тормыш юлы. Иҗатында суфыйчылык мотивлары. сәр-ләренә сәнгатьчә эшләнеш. Баһавиның Бүз егет (1842) дастаны.

Тема 5. Габделҗаббар Кандалый (1797- 1860). Тормыш юлы. Реаль тормыштан алынган татар хатын-кызларының матурлыгын сурәтләгән әсәрләре. Кереш.XIX йөзнең II яртысында (1861-1905) татарәдәбияты. Әдәбиятта мөҗрифәтчелек реализмының формалашуы. Күренекле мөҗрифәтчеләр һәм аларның эшчәнлеге. XIX йөзнең II яртысында татар поэзиясе. Поэзиягә мөҗрифәтчелек идеяләренә тирән үтеп керүе. Дастан жанрының яңа биекләккә күтәрелүе.

Габделҗаббар Кандалый (1797- 1860). Рисалаи-р-иршад, Кыйссаи Ибраһим Әдһәм поэмаларында борынгы татарәдәбияты мотивлары.XIX гасырның икенче яртысында төп иҗат методы буларак мөҗрифәтчелек реализмының урнашуы. Язучыларның иҗат принциплары: милләтнең бүтүгенсә һәм киләчәкне кайгырту, аны бербөтен итеп карау һ.б.

Тема 6. Мифтахетдин Акмулланың (1831-1895) тормыш һәм иҗат юлы, шәхесе. Гали Чокрыйның (1826-1889) тормышы, әдәби мирасы, мәрсияләре. Яков Емельяновның (1843-1898) тормыш юлы, әдәби мирасы. Әхмәт Уразаев-Кормаши (яқынча 1855-1883).

Хажнамә әсәре. Әдәбиятка алып кергән яңалыгы.

Яков Емельяновның (1843-1898) тормышны реалистик детальләрдә сурәтләве. Эдипнең рус поэзиясенә мөрәҗғә итүе. Поэзиясенә үзенчәлекле сыйфатлары: телнең халыкчанлыгы, гади, ачык булуы. Шагыйрьнең татар поэзиясендә тоткан урыны.

Әхмәт Уразаев-Кормаши (яқынча 1855-1883). Иҗатында романтик мөхәббәт сюжетына нигезләнгән дастан-кыйсса жанры үсеше. Кыйссаи Бүз егет, Кыйссаи Таһир илә

Зөһрә әсәрләре һәм андагы сурәтлә чаралары.

Тема 7. XIX йөз татар прозасы. Әдәбиятта проза жанрының активлашуы һәм моның сәбәпләре. Заһир Бигиевнең (1870-1902) тормышы һәм иҗат эшчәнлеге. Өлүф (меңнәр) яки гүзәл кыз Хәдичә романы.

Мавэрәэннәһердә сәяхәт(1893)әсәрәненәзылыу тарихы.

XIX гасырның икенче яртысында төп ижат методы буларак мәҗрифәтчелек реализмының урнашуы. Язучыларның ижат принциплары: милләтнең бүтүнгәсен һәм киләчәген кайгырту, аны бербөтен итеп карау һ.б. К.Насыринның гыйльми мәҗрифәтчелек һәм әдәби тәржемәчелек эшчәнлеге. Ярым журнал характерындагы еллык календарьлары. М.Акъегетнең Хисаметдин менла әсәрәненә жанры турында бүтүнгә фәндәге фикерләп. Ф.Кәрим әсәрләрендә уку-уқыту проблемаларының урын алуы. Р.Фәхрәтдин әсәрләрендә гаилә әхлагы.

Тема 8. XIX йөзненә соңгы чирегендә әдәбиятта драма төре барлыкка килү.Габрахман Ильясинның (1856-1895) тормышы, әдәби-мәдәни эшчәнлеге. ФатихХалиди (1850-1923) әдип һәм тәржемәче

XIX йөзненә соңгы чирегендә әдәбиятта драма төре барлыкка килү. Соңарып формалашу сәбәпләре. Беренче театр пьесаларының үз чоры өчен әһәмияте. Театр эшенә хәзерлекчараларытурында рус матбугаты. Милли театрың драматургия үсешендәге роле.

Габрахман Ильясинның (1856-1895). Бичаракыз(1887)пьесасының сюжеты. Анда яңалыкһәм искелек көрәше. Хатын-кыззатлыгыпроблемасы. ФатихХалиди (1850-1923) әдип һәм тәржемәче Рәддебичаракыз(1881)әсәрәндәхатын-кыз бәхете мәсьәләсе. Әдипнең башка әсәрләре: Морат Сәлимов, Мәхрүсәханым һ.б. Бәхетсезегет. Авторы билгесез Комедия Чистайда әсәре.

Тема 9. Риза Фәхрәдиннең (1859-1936) тормышы һәм мәдәни-гыйльми эшчәнлеге.

Риза Фәхрәдиннең (1859-1936) белем-тәрбия, әхлак, тарих мәсьәләләренә караган һәм био-биографик характердагы күптомлык Асар (Эзләп) һ.б. хезмәтләре. Сәлимә, яки Гыйфәт (1898) повестенда әһәмиятле мәсьәләләр күтәрелү. Әсма, яки Гамәл вә жәза (1903) повесте. Күтәрелгән мәсьәләләренә, геройлар язмышының мәҗрифәтчелек идеологиясе кысаларында хәл ителүе. Р. Фәхрәдин ижатының әһәмияте.

Тема 10. Фатих Кәримнең (1870-1937) тормыш юлы һәм ижаты. Закир Һадинең (1863-1933)тормыш юлы һәм ижаты. Шакир Мөхәммәдәвненә (1865-1923) тормышы, күпкырлы ижаты. Йомгак. XIX йөз татар әдәбиятының (II яртысы) сан һәм сыйфат ягынан үзгәреш кичерүе, яңа әдәби төр һәм жанрлар барлыкка килү. Чынбарлыкны чагылдыруда яңа казанышларга ирешү. Әдәби тел үсеше. Бу чор әдәбиятының татар әдәбияты тарихында тоткан урыны.

Мәҗрифәтчелек прозасы формалашу. Кысалы кыйсса турында төшенчә. Тәржемә эшенә кинәюе (К.Насыри, В. Радлов һ.б. эшчәнлеге). МусаАкъегетзәдәненә (1864-1923) тормыш һәм ижат юлы. Хисаметдин менла(1886) әсәре. Аның жанры (повесть-роман) турында бүтүнгә фәндәге карашлар. Күтәрелгән төп мәсьәләләр: шәхес иреге һәм милләт мәнфәгәте, гаилә тәрбиясе һәм мәдрәсәдә укуыту; халыкчанлык идеясе. Романныңкомпозициясәһәм сюжеты. Татар әдәбиятындаберенчереалистик роман буларакәһәмияте. Заһир Бигиевненә (1870-1902) Зур гөнаһлар (Гөнаһе кәбаир, (1890) романы. Әсәрненә сәнгатьчә эшләнеше. Мавэрәэннәһердә сәяхәт(1893)әсәрәненә ызылу тарихы. Сәяхәт-намәдәижтимагый, мәдәни, милли, дини, сәяси, әхлакый мәсьәләләренә куелышы. Әлегәчә табылмаган әсәрләре.

Тема 11. Кереш. XX йөз башы әдәбиятының үсеш баскычлары. Проза

XX йөз башы әдәбияты тарихында проза үсешенә ике баскычы: 1) 1885-1905 еллар; 2)унынчы еллар прозасы. Г.Исхакый - прозаик, драматург, публицист. Ф.Әмирхан ижатындагы сатира, аналитик психологизм, татар зыялы яшләр образы. Журналистлык эшчәнлеге. Ш.Камал хикәяләр атасы, ижатындагы психологизм. Г.Ибраһимов ижатының чорларга бүленеше. М.Гафури прозасында гади халык тормышы.

Г.Исхакый ижатын чорларга бүлү. Ф.Әмирхан сатирасы. Ш.Камал хикәяләрендә тормыш гәделсезлеге. Г.Ибраһимовның унынчы еллар ижатында яңа сыйфат үзгәрешләре: Яз башы(1910), Дингездә(1911), һ.б. хикәяләре. Әдипнең күләмлә әсәрләре. М.Гафури әсәрләрендәге социаль каршылык.

Тема 12. XX йөз башында поэзия.

Тема 13. XX йөз башында драматургия

1905 ел революциясенә поэзиягә йогынтысы. Мәҗрифәтчелек идеяләренә гражданлык хисләре белән үреләп бирелүе. Г.Тукайның тормыш юлы; башлангыч чор ижаты. Казан чоры ижаты. С.Рәмиев романтик шагыйрь. 1908 еллар ижатында яңа сыйфат үзгәрешләре. Дәрдемәндненә фәлсәфи лирикасы, шигырьләрендәге мәгънәви тирәнлек. Н.Думаи шигырьләрендә экспрессионистик сурәтлелек. Ш.Бабич поэзиясендә халык һәм шагыйрь, милләт язмышы. Тукайның гражданлык лирикасы, социаль мотивлар (Мужик йокысы, Милләт); ижатының тематик киңлеге. Дәрдемәнд ижатында яшәү һәм үлем, гомер агышы, билгесезлек турында уйланулар. Ш.Бабич ижатында юмор һәм сатира; шигырьиятендә лирик герой, үзенчәлекләре. Беренче драма һәм комедияләрдә мәҗрифәтчелек әдәбияты идеяләренә чагылышы. Драматургия үсешенә милли профессиональ театрың барлыкка килүенә йөгынтысы. Комедия жанрының активлашуы. Сатирик комедия, водевиль кебек яңа формалар барлыкка килү. Г.Камал әсәрләре. М.Фәйзи, Галиябану.

Тема 14. 1917-1940 еллар әдәбияты.Г.Ибраһимов (1887-1938). Тормыш юлы һәм ижаты.

1917елгы октябрь инкыйлабы, гражданныр сугышы. Бу чор әдәбиятының сәнгатьчә үзенчәлекләре. Шигырьиятнең активлыгы. Кешелеклелек һәм сыйнфыйлык төшенчәләренә үзара мөнәсәбәте. Бу күренешненә дәүләт идеологиясе булып әверелүе, әдәбиятка көчләп тагылуы һәм шуның нәтижәсе буларак, сүз сәнгәтенә табиғый үсеше тоткарлануы.

Г.Ибраһимовның тормышы, ижтимагый-сәяси эшчәнлеге. 1917елдан соңгы әсәрләрендә сыйнфыйлык. Безненә көннәр романында XX йөз башы татар тормышының эпик колачлылыгы. Тирән тамырлар, Кызыл чәчәкләр әсәрләрендәге сыйнфый көрәш. Әсәрләрендәге ике планлылык. Казакъ кызы романында Россия сәясәтенә казах тормышына йөгынтысын, шуның нәтижәсе буларак күчмә кабиләләр арасындагы традицияләренә жимерелүен күрсәтү.

Мәжит Гафури. 1917 нче еллар инкыйлабыннан соң ижтимагый-эстетик карашларында үзгәрешләр. Чор вакыйгаларын ижатында чагылдырып баруы. Прозада үткәннәргә мөрәжәгать. Ижатында тема байлыгы. Драматургия һәм татар опера сәнгате үсешенә керткән өлеше.

Кара йөзләр повестында психологик анализ остасы буларак ачылуы. Повестьта яшьләрнең фажиғасен китереп чыгарган сәбәпләр. Г.Ибраһимов, М.Гафури әсәрләре

Гражданнар сугышы һәм әдәбият. Вульгар социологизм. Илне индустриаләштерү, дингә каршы көрәш, яшьләрнең яңа тормыш өчен көрәш алып баруларын сурәтләүнең катгый таләп итеп куелуы.

Тема 15. Һ.Такташ, Ш.Усманов, Ф.Бурнаш ижаты.

Әсәрләрендәге романтизм, үз шигъри мәктәбен туды

Һ.Такташ ижатын чорларга бүлеп карау руы.

Газраилләр, Күктән сөрелгәннәр, Жир уллары трагедиясендә ижтимагый чынбарлыкны символик сурәтләр аша тасвирлавы, тормыштагы гаделсезлекләр белән килешмәвенәң чагылуы.

Рәсми сәясәт куйган таләпләрнең шагыйрь ижатына булган тискәре йогынтысы. Ижатының икенче чоры. Такташ үлдә, Син дә үл инде шигърьләренең манифестик рухы. Гасырлар һәм минутлар поэмасында Ленин образы. Мокамай, Алсу, Сыркыды авылы әсәрләрендә кеше һәм жәмгыять мөнәсәбәтләре.

Язучы, драматург һәм жәмгыять эшлеклесе Ш.Усмановның тормыш һәм көрәш юлы. Революциягә һәм әдәбиятка мөнәсәбәте. Канлы көннәрдә, Ил кызы, Легион юлы әсәрләрендә гражданнар сугышы һәм кеше язмышы мәсьәләләре.

Ф.Бурнашның тормыш юлы, ижтимагый - сәяси эшчәнлеге. Поэмалар шагыйре буларак танылуы һәм аларның тематикасы. Ижатының романтик рухы. Камали карт, Ялгыз Ярулла комедияләрендә яңалык тарафдары буларак чы

ыш ясавы.

Һ.Такташ, Ш.Усманов, Ф.Бурнаш әсәрләре. Һ.Такташ ижатында романтизм. Ижатының икенче чоры, аның үзенчәлекләре. Драматург, шагыйрь Ф.Бурнаш. Поэмаларының тематикасы һәм сәнгатьчә эшләнеше. Ш.Усманов язучы, драматург һәм жәмәгать эшлеклесе. Канлы көннәрдә, Легион юлы, Ил кызы, Краском мөхәббәте әсәрләрендә гражданнар сугышы һәм кеше язмышы мәсьәләсе.

Тема 16. К.Тинчурин, Ш.Камал ижаты.

Зәңгәр шәл, Казан сөлгесе, Кандыр бусе, Ил музыкаль драмалары, аларның проблематикасы, сәнгатьчә эшләнеше. Ижатына вульгар социологизмның тәэсире.

Ш.Камалның Матур туганда романы. Эдипнең матурлык төшенчәсен сыйнфыйлык аша аңларга омтылышы. Акчарлаklarның дәвамы буларак Таң атканда романы. Рәсми идеология тәэсире нәтижәсендә әсәрнең йомшак булуы. Сәхнә әсәрләренең проблематикасы.

Тема 17. Т.Гыйззәт, К.Нәжми ижаты.

Нәжми (1901-1957) ижаты Т.Гыйззәт ижатының үсеш этаплары. Пьесаларында инкыйлабка кадәрге татар авылы тормышының бирелеше, татар крестьяннары хәлен тарихи дәвамлылыкта күрсәтү. Ташкыннар трилогиясендә Биктимер һәм Аюхановлар гаиләсе аша сыйнфый каршылыкны күрсәтү. Кави Нәжминен ортадоксаль пролетариат әдәбияты тарафдары булып формалашуы. Кояшлы яңгыр, Якты сукмак, Яр буенда учаклар повестьларында чынбарлыкның берьяклы сурәтләнеше. Т.Гыйззәтнең Ташкыннар трилогиясе. Өлешләрнең аерым һәм трилогиянең тулаем проблематикасы. К.Нәжминен Кояшлы яңгыр, Якты сукмак әсәрләрендә чынбарлыкның берьяклы сурәтләнеше.

Тема 18. Бөек Ватан сугышы чоры әдәбияты.

Бөек Ватан сугышы елларында татар халкының фронтта һәм тылда күрсәткән батырлыгы. Сугыш елларында әдәбиятның роле, аның алдына куелган бурычлар. Сүз сәнгатеңә кешедә матурлыкка омтылыш тәрбиялисе урында чиксез нәфрәт уятырга хезмәт итә башлавы. Әдәби төрләрдән поэзиянең активлашуы. Ф.Кәримнең (1909-1945) 1922-1927еллардагы башлангыч чор ижатында романтика. Сталин лагерларындагы (1937-1941) ижаты, сугыш чоры лирикасында кырыс чынбарлык күренешләре, яшәү һәм үлем фәлсәфәсе турында уйланулары.

Муса Жәлилнең (1906-1944) тормышы һәм ижаты. Гражданнар сугышы елларындагы башлангыч чор ижатында романтика. 30-нчы еллар ахырында лиризмның тирәнәюе.

Шагыйрьнең сугыш чоры ижаты. Фронт шигърьләренең тематикасы һәм поэтикасы. Бөек Ватан сугышы чоры әдәбияты. М.Жәлил, Ф.Кәрим ижаты. М.Жәлилнең әсрлек шартларындагы шигъри һәм гражданлык батырлыгы. Жырларым, Ышанма, Кичер илем, Кошчык, Ирек әсәрләрендә автор образы, аның рухи көчә гәүдәләнү. Ф.Кәримнең проза әсәрләре.

Тема 19. Ш.Маннур, Х.Туфан ижаты.

Хәсән Туфан (1900-1981): гүзәл гамьле ижат. Ш.Маннурның беренче шигъри тәҗрибәләре. Хезмәт пафосын һәм социалистик ярышны гәүдәләндергән Колчеданлы таулар итәгендә, Чуен ташкыннар, Бетончылар жыры поэмалары. Ватан сугышы чоры лирикасында яшәү, тормыш, сөю турында уйланулар. Муса романында герой шагыйрь образын беренчеләрдән булып тасвирлавы. Х.Туфанның катлаулы һәм фажиғале тормыш юлы. Башлангыч чор ижатындагы Зәңгәр бүре, Еллар чигәсендә, Урал эскизлары, Ике чор арасында, Башлана башлады, Бибиевләр поэмаларында искелек белән яңалык көрәшен биерү. Шагыйрьнең тоткынлык лирикасының фәлсәфи эчтәлеге, тематик киндәге (Үзеңгә бүләк итәсе иде, Агыла да болыт агыла һ.б.). Сурәтле фикерләвендә үзгәрешләр, сугыш темасына тоткын шагыйрь карашы (Гөлләр инде яфрак яралар, Моабитны күрдәм төшемдә һ.б.). Ш.Маннур, Х.Туфан әсәрләре Ш.Маннурның Жир-әнкәнең сылу кызы (1953-1956) шигъри повестында мотивлар.

Муса (1964) романында герой шагыйрь образы. Х.Туфанның бөлеләр ижатында ижтимагый фәлсәфи лириканың көчәюе. (Еллар, ахры, байтак үткәннәр, Сәлам сина, тормыш, Кармәт истәлекләре һ.б.).

Тема 20. И.Гази, Ф.Хәсни ижаты. Г.Әпсәләмов, М.Әмир ижаты. Ә.Еники, Г.Бәширов ижаты.

Сугыштан соңгы татар прозасында тематиканың киңәюе, зур күләмле, киң колачлы әсәрләр иҗат ителүе. И.Газинен беренче иҗат тәҗрибәләре. Бөек Ватан сугышы чоры ижатында үзгәрешләр, персонажларның эчке дөньяларын тасвирлауга игътибар арту (Алар өчәү иде, Якташ.б.). Г.Әпсәләмовның әдәби юнәлешен билгеләүдә Бөек Ватан сугышының роле. Чынбарлык биргән каһарманнарны әдәби образлар дәрәжәсенә күтәргән күләмле романнары (Газинур, Мәңгелек кеше). Бер гаиләнең тарихи эволюциясе аша эшчеләр тормышын сурәтләгән Сүнмәс утлар романы. М.Әмирнең башлангыч чор ижаты (1928-1930). Безнең авыл кешесе, Агыйдел әсәрләренен идея-тематик эчтәлегә, яшыләр образы аша бирелгән заман каршылыгы. М.Әмир драматургиясендә сугыш темасы. Онытылмас еллар трилогиясендә татар ижтимагый тормышының эпик колач белән сурәтләнүе. Язучы күтәргән милли мәсьәләләр.

Ф.Хәсни хикәяләр остасы. Йөзек кашы повестындагы төп герой Айдарның үзенчәлекле характеры. Утызынчы ел романы. Шәхси ямышларны социаль вакыйгалар белән бәйләп, яшерен хакыйкәтне бирергә омтылышы. Жәяүле кеше сукмагында кеше ямышын тормыш катлаулылыгында тасвирлавы.

Тема 21. Кереш лекция. 1960-1985 нче еллар татар әдәбиятына гомуми күзәтү.

Татар әдәбиятының элекке чорлардан килгән традицияләрен жанрлар, тема - проблемалар һәм әдәби-сәнгать чаралары ягыннан дәвам итү. Илдәге сәяси-ижтимагый үзгәрешләргә бәйле яңарыш-демократик карашларның активлашуы; дөньяга карашның идеологик бәйләлектән арына баруы; шәхес һәм җәмгыять мөнәсәбәтләрендә конкрет кеше мәнфәгатен алга куеп иҗат итү. Жанрлар төрлеләге, фән һәм сәнгать үсешенә тәэсире, үзара йогынты ясаулары, бу чорны тарих үсешенә бер этабы дип бәяләү. Яңа традицияләр формалашу.

Тема 22. Х.Туфан, С.Хәким ижатларына гомуми күзәтү.

Хәсән Туфан. Ижатына күзәтү. "Ө үткәнгә хатлар бармыйлар", "Кармәт истәлекләре". Әсәрләреннән төп проблематикасы һәм яңалыгы.

Тема 23. Татар прозасына күзәтү. Сибгат Хәким. Ижатына күзәтү. "Гел кояшка карый тәрәзәләрем", "Башка берни дә кирәкми" шигырьләре. Әсәрләрдә туган якның бирелеше, аларда нечкә лиризм. С. Хәким - дистәләгән жырлар авторы. "Юксыну" (Ш. Мәжитов музыкасы), "Фазыл чышмәсе", "Таң атканда" (халык көйләре), "Күңелем Ленин белән сөйләшә" (Х. Вәлиуллин музыкасы), "Башка берни дә кирәкми", "Кайда да йөрәктә" (М. Мозафаров музыкасы), "Өзелгәнсең сиренән" (Н. Жиганов музыкасы), "Бу кырлар, бу үзәннәрдә", "Кем уйлаган" (Ж. Фәйзи музыкасы), "Бер тауда ун чышмә" (Ә. Фәттах музыкасы) кебек жырлар халык арасында зур популярлык казандылар.

Гомәр Бәширов (1901-1999) Г.Бәшировның озын һәм катлаулы тормышы, иҗат юлы. Беренче иҗат тәҗрибәләре, журналист һәм язучы буларак формалашуы. Беренче хикәяләрендә (Канлы бармаклар, Соңгы сугыш) авылдагы сыйнфый көрәш чагылышы. Сиваш повестында гражданнар сугышы вакыйгаларын татар сугышчылары образлары аша ачарга омтылыш. Язучы ижатында сугыш темасының үзенчәлекле чагылышы. Бу еллардагы авыл тормышын, халыкның фидакар хезмәтен чагылдырган Намус романы, әсәрдә сугыш елларында хатын кызларның авыр хезмәтенен, илгә тугрылыгының чагылышы. Әдәби тәнкыйтьнең әсәргә үз чорындагы һәм хәзергә баясе.

Г.Бәширов ижатында авыл темасының төрле яклы чагылышы. Туган ягым яшел бишек әсәрендә туган жир, туган туфракка мөхәббәтнең автобиографик чагылышы, халык тормышының, гореф-гадәтләреннән, күркәм традицияләреннән язучының үз кичерешләре аша гәүдәләнешә үзгәрә. АЯЗ ГЫЙЛӘЖЕВ (1928-1992) Әдипнең гыйбрәтле һәм катлаулы тормыш юлы турында белешмә, Беренче әсәрләреннән үк кырыс реализм, үзенчәлекле сурәтләү алымнары. Өч аршын жир(1962), Зәй әнжеләре(1963), Үги ВН| яфраклары(1964), Язгы карваннар(1972), Мөхәббәт һәм нәфр.м турында хикәят(1973) әсәрләрендә шәхеснең катлаулы рухи дөньясын образлы итеп бирүе, әдәп-әхлак мәсьәләләрен фәлсәфи ясылым. I гәүдәләндерүгә омтылышы. Өч аршын жир повестының ӘД90М хәрәкәткә алып килгән яңалыгы. Жомга көн кич белән(1979) повестының сюжет һәм композиция үзенчәлекләре. Балта кем кулында(1989), Йөгез, бер дога(1993) романнарында җәмгыятьтәге гадәлсезлекләргә һәм шәхес ирМН чикләүләргә, һәртөрле тыюларга каршы юнәлдерелгән пафосның әдәби-публицистик планда гәүдәләнешә

А. РАСИХ (1916-1996) Тормышы һәм иҗат юлы. Әдәбияттагы тәүге адымнары. Сатирик хикәяләр белән танылуы. Сугыш чоры хикәяләрендә кеше рухының олылыгына, ныклығына, матурлыгына дан жырлау. "Дошман тылында"(1943), "Сагынылган мөхәббәт"(1944) хикәяләре, Бәхет орлыклары(1945) мажаралы повесте.

Дустым Мансур(1955), Язгы авазлар(1963), Ике буйдак(1965), Сынау(1978), Каһарманнар юлы(1965), Ямашев(1968-1981) романнары әдипнең иҗат активлыгын һәм гематик колачын чагылдырган әсәрләр. Әдипнең мәгънәле фикер, рациональлек, фәнниклеккә нигезләнгән үзенчәлекле стили. Елларны чигерсәм(1990) исемле, тәмамланып җитмәгән автобиографик әсәре. Шуңа кергән Ишан оныгы повестының әдәби эшләнешә һәм анда куелган ижтимагый проблемалар.

Тема 24. Татар әдәбиятында тарихи тема. Нурихан Фәттахов, М.Хәбибуллин

М. Хәбибуллин (1927). Язучының тормышы һәм эшчәнлегә. Төрле һөнәр ияләреннән рухи-әхлакый йөзләрен ачуга багышланган Икмәк кадере, Тау белән тау очрашмаса да(1970); сугыштан соңгы авыр авыл тормышын сурәтләгән Чоңгыллар(1973), Сулар үргә акса да (1982) повесть һәм романнары... М.Хәбибуллин романнарында гомумкешелек һәм конкрет-тарихи моментлар. Татар трагедиясе һәм дәүләтчелек турындагы якты сагыш темасы. Әсәрләрдә гуманизм төшенчәсеннән Татар иле хыяллари белән бәйләнеше. Кубрат хан романында вакыт проблемасы. Кубрат хан, Илчегә үлем юк, Сөембикә ханбикә һәм Иван Грозный әсәрләрендә акыллы, гадел хан, патша, аның халкының килчәгә, дәүләтеннән бөтенлегә, иминлегә өчен жаваплылыгы мәсьәләсе, төрки

дәүләтләрнең бердәмлеге, бөтенлеге, тынычлыгы өчен көрәшүче гуманист герой образы. М.Хәбибуллин Романнарының тарихи тематикасы һәм аларның бүгенге тормыш белән бәйләнеше. Н. Фәттах (1928-2005) Күренекле прозаик, татар әдәбиятында тарихи роман жанрына нигез салучыларның берсе, драматург, публицист Нурихан Фәттаһның гормыш юлы һәм ижат этаплары.Сезнеңчә ничек??(1956), Бала күңеле далада(1962), Мөдир Сажида(1968) эсәрләрендә заман сулышының чагылышы. Кырык дүртнең май аенда(1965), Кичү(1956-1990) эсәрләрендә заман, шәхес һәм жәмгыять проблемаларының үткен куелышы. Татар халкының ерак үткәнен тасвирилаган Итил суы ака торур(1969), Сызгыра торган уклар(1977-1985), романнарында Кол Гали(1972) трагедиясендә күтәрелгән мәсьәләләрнең мөһимлеге, эсәрләренең әдәби эшләнеше.

Тема 25. Татар әдәбиятында авыл прозасы. М.Мәһдиев, Р.Төхфәтуллин, Э. Еники ижатлары.

МӨХӘММӨТ МӘҤДИЕВ (1930-1995) Күренекле шәхес, язучы, әдәбият галиме, публицист, педагог Мөхәммәт Мәһдиевның тормышы һәм ижат юлы. Әдәбиятта беренче адымнары."Без - кырык беренче ел балалары"(1968) повестеный, Фронтвиклар"(1972) романының тематик һәм эстетик яңалыклары, педагоглар һәм яшлар образларының үзенчәлекле яктыртылышы.Авыл һәм аның кешеләре тормышының сугышка кадәр, сугыш чорында һәм сугыштан соңгы елларда гәүдәләнеше ("Каз канатлары"(1975), "Кеше китә - жыры кала"(1978), "Исәнме, Кәшфи абый"(1982) һ.б.).Төрле жанр билгеләрен бергә кушкан, яна типтагы, эссе рәвешендәге эсәрләрен ижат итү ("Торналар төшкән жирдә"(1979), Бәхилләшү"(1987).) Эсәрләрдә автор образының роле.

Э.ЕНИКИ (1909-2000) Тормыш һәм ижат юлы. Әдәбиятка килү юлындагы беренче тәҗрибәләре. Ватан сугышы чоры хикәяләрендә образлармы гәүдәләндерүдә психологизм һәм лиризм. Сугыш чынбарлыгын кеше рухында, табигате-холкында драматик һәм фажигале гәүдәләндерелгән Бала(1941), Ана һәм кыз(1942), Бер генә сәгатькә(1942), Тауларга карап(1948), Кем жырлады(1956) һ.б. хикәяләре. Тормыш күренешләрен һәм кеше характерларын сурәтләүдә психологик тирәнлеккә омтылу, төрле катлаулы мөнәсәбәтләрен реалистик рухта яктырту (Туган туфрак(1959), Матурлык(1964). Шаяру(1955), Жиз кыңгырау, Тынычлану (1978) һ.б.). Саз чәчәге(1955), Рәшә(1962), Гөлөндәм туташ хатирәсе(1975) эсәрләрендә геройлар күңелен ачу осталыгы, фәлсәфи фикерләрен тирәнлеге, стиль төсмерләренәң байлыгы.Истәлекләр аша ижтимагый-социаль хәрәкәтне чагылдыр! им Соңгы китап(1985) эсәренәң әһәмияте.

Р. ТӨХФӨТУЛЛИН (1924-1994) татар прозасындагы лирик агымның күренекле вәкиле. Тормыш күренешләрен реалистик һәм романтик сурәтләренәң үрелеше ярдәмдә чагылдырган үзенчәлекле стиле.

5. Перечень учебно-методического обеспечения для самостоятельной работы обучающихся по дисциплине (модулю)

Самостоятельная работа обучающихся выполняется по заданию и при методическом руководстве преподавателя, но без его непосредственного участия. Самостоятельная работа подразделяется на самостоятельную работу на аудиторных занятиях и на внеаудиторную самостоятельную работу. Самостоятельная работа обучающихся включает как полностью самостоятельное освоение отдельных тем (разделов) дисциплины, так и проработку тем (разделов), осваиваемых во время аудиторной работы. Во время самостоятельной работы обучающиеся читают и конспектируют учебную, научную и справочную литературу, выполняют задания, направленные на закрепление знаний и отработку умений и навыков, готовятся к текущему и промежуточному контролю по дисциплине.

Организация самостоятельной работы обучающихся регламентируется нормативными документами, учебно-методической литературой и электронными образовательными ресурсами, включая:

Порядок организации и осуществления образовательной деятельности по образовательным программам высшего образования – программам бакалавриата, программам специалитета, программам магистратуры (утвержденный приказом Министерства науки и высшего образования Российской Федерации от 6 апреля 2021 года № 245)

Устав федерального государственного автономного образовательного учреждения "Казанский (Приволжский) федеральный университет"

Правила внутреннего распорядка федерального государственного автономного образовательного учреждения высшего профессионального образования "Казанский (Приволжский) федеральный университет"

Локальные нормативные акты Казанского (Приволжского) федерального университета

Самостоятельная работа обучающихся выполняется по заданию и при методическом руководстве преподавателя, но без его непосредственного участия. Самостоятельная работа подразделяется на самостоятельную работу на аудиторных занятиях и на внеаудиторную самостоятельную работу. Самостоятельная работа обучающихся включает как полностью самостоятельное освоение отдельных тем (разделов) дисциплины, так и проработку тем (разделов), осваиваемых во время аудиторной работы. Во время самостоятельной работы обучающиеся читают и конспектируют учебную, научную и справочную литературу, выполняют задания, направленные на закрепление знаний и отработку умений и навыков, готовятся к текущему и промежуточному контролю по дисциплине.

Организация самостоятельной работы обучающихся регламентируется нормативными документами, учебно-методической литературой и электронными образовательными ресурсами, включая:

Порядок организации и осуществления образовательной деятельности по образовательным программам высшего образования – программам бакалавриата, программам специалитета, программам магистратуры (утвержденный приказом Министерства науки и высшего образования Российской Федерации от 6 апреля 2021 года № 245)

6. Фонд оценочных средств по дисциплине (модулю)

Фонд оценочных средств по дисциплине (модулю) включает оценочные материалы, направленные на проверку освоения компетенций, в том числе знаний, умений и навыков. Фонд оценочных средств включает оценочные средства текущего контроля и оценочные средства промежуточной аттестации.

В фонде оценочных средств содержится следующая информация:

- соответствие компетенций планируемым результатам обучения по дисциплине (модулю);
- критерии оценивания сформированности компетенций;
- механизм формирования оценки по дисциплине (модулю);
- описание порядка применения и процедуры оценивания для каждого оценочного средства;
- критерии оценивания для каждого оценочного средства;
- содержание оценочных средств, включая требования, предъявляемые к действиям обучающихся, демонстрируемым результатам, задания различных типов.

Фонд оценочных средств по дисциплине находится в Приложении 1 к программе дисциплины (модулю).

7. Перечень литературы, необходимой для освоения дисциплины (модуля)

Освоение дисциплины (модуля) предполагает изучение основной и дополнительной учебной литературы. Литература может быть доступна обучающимся в одном из двух вариантов (либо в обоих из них):

- в электронном виде - через электронные библиотечные системы на основании заключенных КФУ договоров с правообладателями;
- в печатном виде - в Научной библиотеке им. Н.И. Лобачевского. Обучающиеся получают учебную литературу на абонементе по читательским билетам в соответствии с правилами пользования Научной библиотекой.

Электронные издания доступны дистанционно из любой точки при введении обучающимся своего логина и пароля от личного кабинета в системе "Электронный университет". При использовании печатных изданий библиотечный фонд должен быть укомплектован ими из расчета не менее 0,5 экземпляра (для обучающихся по ФГОС 3++ - не менее 0,25 экземпляра) каждого из изданий основной литературы и не менее 0,25 экземпляра дополнительной литературы на каждого обучающегося из числа лиц, одновременно осваивающих данную дисциплину.

Перечень основной и дополнительной учебной литературы, необходимой для освоения дисциплины (модуля), находится в Приложении 2 к рабочей программе дисциплины. Он подлежит обновлению при изменении условий договоров КФУ с правообладателями электронных изданий и при изменении комплектования фондов Научной библиотеки КФУ.

8. Перечень ресурсов информационно-телекоммуникационной сети "Интернет", необходимых для освоения дисциплины (модуля)

История татарской литературы - https://dspace.kpfu.ru/xmlui/bitstream/handle/net/21860/10_160_A5kl-000768.pdf

литературный словарь - <http://niv.ru/doc/encyclopedia/literature/index.htm>

Центр татарской литературы - <https://tatkniga.ru/>

9. Методические указания для обучающихся по освоению дисциплины (модуля)

Вид работ	Методические рекомендации
лекции	Важно внимательно слушать лектора, отмечать наиболее существенную информацию и кратко записывать ее в тетрадь. Сравнивать то, что услышано на лекции с прочитанным и усвоенным ранее, укладывать новую информацию в собственную, уже имеющуюся, систему знаний. По ходу лекции важно подчеркивать новые термины, устанавливая их взаимосвязь с понятиями,

Вид работ	Методические рекомендации
	научиться использовать новые понятия в процессе обучения.
практические занятия	Зная тему практического занятия, необходимо готовиться к нему заблаговременно. Для этого необходимо изучить лекционный материал, соответствующий теме занятия и рекомендованный преподавателем материал из учебной литературы. А также выполнить все задания, которые были предложены для самостоятельного выполнения на предыдущей лекции или практическом занятии.
самостоятельная работа	Приступая к самостоятельной работе, необходимо получить следующую информацию: - цель изучения конкретного учебного материала; - место изучаемого материала в системе знаний, необходимых для формирования специалиста; - перечень знаний и умений, которыми должен овладеть студент; - порядок изучения учебного материала; - источники информации; - наличие контрольных заданий; - форма и способ фиксации результатов выполнения учебных заданий; - сроки выполнения самостоятельной работы
зачет	При подготовке к зачету необходимо - опираться на источники, которые разбирались на семинарах в течение семестра; - необходимо систематизировать, запомнить учебный материал, научиться применять его на практике (в процессе лингвистического анализа). Каждый экзаменационный билет содержит три вопроса.
экзамен	При подготовке к экзамену необходимо - опираться на источники, которые разбирались на семинарах в течение семестра; - необходимо систематизировать, запомнить учебный материал, научиться применять его на практике (в процессе лингвистического анализа). Каждый экзаменационный билет содержит три вопроса.

10. Перечень информационных технологий, используемых при осуществлении образовательного процесса по дисциплине (модулю), включая перечень программного обеспечения и информационных справочных систем (при необходимости)

Перечень информационных технологий, используемых при осуществлении образовательного процесса по дисциплине (модулю), включая перечень программного обеспечения и информационных справочных систем, представлен в Приложении 3 к рабочей программе дисциплины (модуля).

11. Описание материально-технической базы, необходимой для осуществления образовательного процесса по дисциплине (модулю)

Материально-техническое обеспечение образовательного процесса по дисциплине (модулю) включает в себя следующие компоненты:

Помещения для самостоятельной работы обучающихся, укомплектованные специализированной мебелью (столы и стулья) и оснащенные компьютерной техникой с возможностью подключения к сети "Интернет" и обеспечением доступа в электронную информационно-образовательную среду КФУ.

Учебные аудитории для контактной работы с преподавателем, укомплектованные специализированной мебелью (столы и стулья).

Компьютер и принтер для распечатки раздаточных материалов.

Мультимедийная аудитория.

Компьютерный класс.

12. Средства адаптации преподавания дисциплины к потребностям обучающихся инвалидов и лиц с ограниченными возможностями здоровья

При необходимости в образовательном процессе применяются следующие методы и технологии,

облегчающие восприятие информации обучающимися инвалидами и лицами с ограниченными возможностями здоровья:

- создание текстовой версии любого нетекстового контента для его возможного преобразования в альтернативные формы, удобные для различных пользователей;

- создание контента, который можно представить в различных видах без потери данных или структуры, предусмотреть возможность масштабирования текста и изображений без потери качества, предусмотреть доступность управления контентом с клавиатуры;

- создание возможностей для обучающихся воспринимать одну и ту же информацию из разных источников - например, так, чтобы лица с нарушениями слуха получали информацию визуально, с нарушениями зрения - аудиально;

- применение программных средств, обеспечивающих возможность освоения навыков и умений, формируемых дисциплиной, за счёт альтернативных способов, в том числе виртуальных лабораторий и симуляционных технологий;

- применение дистанционных образовательных технологий для передачи информации, организации различных форм интерактивной контактной работы обучающегося с преподавателем, в том числе вебинаров, которые могут быть использованы для проведения виртуальных лекций с возможностью взаимодействия всех участников дистанционного обучения, проведения семинаров, выступления с докладами и защиты выполненных работ, проведения тренингов, организации коллективной работы;

- применение дистанционных образовательных технологий для организации форм текущего и промежуточного контроля;

- увеличение продолжительности сдачи обучающимся инвалидом или лицом с ограниченными возможностями здоровья форм промежуточной аттестации по отношению к установленной продолжительности их сдачи:

- продолжительности сдачи зачёта или экзамена, проводимого в письменной форме, - не более чем на 90 минут;

- продолжительности подготовки обучающегося к ответу на зачёте или экзамене, проводимом в устной форме, - не более чем на 20 минут;

- продолжительности выступления обучающегося при защите курсовой работы - не более чем на 15 минут.

Программа составлена в соответствии с требованиями ФГОС ВО и учебным планом по направлению 44.03.05 "Педагогическое образование (с двумя профилями подготовки)" и профилю подготовки "Английский язык, родной (татарский) язык и литература".

МИНИСТЕРСТВО НАУКИ И ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ
Федеральное государственное автономное образовательное учреждение высшего образования
"Казанский (Приволжский) федеральный университет"
Елабужский институт (филиал)

Фонд оценочных средств по дисциплине (модулю)

Б1.О.08.03.07 История родной литературы

Направление подготовки: 44.03.05 Педагогическое образование (с двумя профилями подготовки)

Направленность (профиль) подготовки: Английский язык, родной (татарский) язык и литература

Квалификация выпускника: бакалавр

Форма обучения: очное

Язык обучения: русский

Год начала обучения по образовательной программе: 2025

СОДЕРЖАНИЕ

- 1. НӘРСӘ УЛ ӘДӘБИ МИРАС? АНЫ ӨЙРӘНҮНЕҢ ӘҢӘМИЯТЕ. БОРЫНГЫ ӘДӘБИЯТНЫ ЧОРЛАРГА БҮЛҮ.**
- 2. ГОМУМТӨРКИ ЯЗМА ИСТӘЛЕКЛӘР, АЛАРНЫ ӨЙРӘНҮ ТАРИХЫ.**
- 3. РУНИК, УЙГУР ЯЗУЛЫ ИСТӘЛЕКЛӘР, АЛАРНЫ ӨЙРӘНҮНЕҢ ӘҢӘМИЯТЕ.**
- 4. 13 ЙӨЗДӘ ЯЗЫЛГАН «КОДЕКС КУМАНИКУС» КИТАБЫ, АНЫҢ ТӨЗЕЛЕШ ҮЗЕНЧӘЛЕГЕ ҺӘМ ӨЙРӘНҮ ӘҢӘМИЯТЕ.**
- 5. БОЛГАР ДӘҮЛӘТЕ ТУРЫНДА СӘЯХӘТЧЕЛӘР ЯЗМАЛАРЫ, ФОЛЬКЛОР ИСТӘЛЕКЛӘР.**
- 6. БОЛГАР ДӘҮЛӘТЕНЕҢ ИСЛАМ ДИНЕН КАБУЛ ИТҮЕ, АНЫҢ ӘДӘБИЯТ – КУЛЬТУРА ҮСЕШЕНДӘ ТӘӘСИРЕ.**
- 7. КОЛ ГАЛИНЕҢ «КЫЙССАИ ЙОСЫФ» ӘСӘРЕ ҺӘМ АВТОРНЫҢ ҮЗЕ ТУРЫНДА МӘГЪЛҮМАТЛАР.**
- 8. «КЫЙССАИ ЙОСЫФ» КУЛЬЯЗМАЛАРЫНЫҢ САКЛАНЫШЫ, ӘСӘРНЕҢ ХАЛЫК АРАСЫНДА КИҢ ТАРАЛЫШЫ СӘБӘПЛӘРЕ.**
- 9. «КЫЙССАИ ЙОСЫФ» ӘСӘРЕНДӘ ГУМАНИЗМ ИДЕЯСЕ БИРЕЛЕШЕ.**
- 10. «КЫЙССАИ ЙОСЫФ» ӘСӘРЕНДӘ КҮТӘРЕЛГӘН ПРОБЛЕМАЛАР, СЮЖЕТ ЛИНИЯЛӘРЕ.**
- 11. КОЛ ГАЛИНЕҢ «КЫЙССАИ ЙОСЫФ» ӘСӘРЕНДӘ ИСЛАМ ДИНЕНӘ ТУГРЫЛЫК ИДЕЯСЕ ЧАГЫЛЫШЫ.**
- 12. БОРЫНГЫ ТАТАР ӘДӘБИЯТЫНДА СУФИЧЫЛЫК ИДЕЯСЕ ЧАГЫЛЫШЫ.**

4.1. ОЦЕНОЧНЫЕ СРЕДСТВА ТЕКУЩЕГО КОНТРОЛЯ

4.1.1. Тестирование

4.1.1.1. Порядок проведения и процедура оценивания

4.1.1.2. Критерии оценивания

4.1.1.3. Содержание оценочного средства

4.1.2. Реферат

4.1.2.1. Порядок проведения и процедура оценивания

4.1.2.2. Критерии оценивания

4.1.2.3. Содержание оценочного средства

4.1.3. Устный опрос

4.1.3.1. Порядок проведения

4.1.3.2. Критерии оценивания

4.1.3.3. Содержание оценочного средства

4.2. ОЦЕНОЧНЫЕ СРЕДСТВА ПРОМЕЖУТОЧНОЙ АТТЕСТАЦИИ

4.2.1. Экзамен

4.2.1.1. Порядок проведения и процедура оценивания

4.2.1.2. Критерии оценивания

4.2.1.3. Содержание оценочного средства

1. Соответствие компетенций планируемым результатам обучения по дисциплине (модулю)

Код и наименование компетенции	Проверяемые результаты обучения для данной дисциплины	Оценочные средства текущего контроля и промежуточной аттестации
ОПК – 4 Способен осуществлять духовно-нравственное воспитание обучающихся на основе базовых национальных ценностей	<p>Знать принципы осуществления духовно-нравственного воспитания обучающихся на основе базовых национальных ценностей</p> <p>Уметь на основе базовых национальных ценностей формировать у обучающихся духовно-нравственные ориентиры в рамках воспитательного процесса</p> <p>Владеть основными навыками конструирования и реализации процесса духовно-нравственного воспитания обучающихся на основе базовых национальных ценностей</p>	<p>Текущий контроль</p> <p>Устный опрос</p> <p>Тема 1. Кереш. Рун-уйгур язуды истәлекләр. Гарәп язуды истәлекләр.</p> <p>2. Болгар чоры әдәбияты. Алтын Урда чоры әдәбияты. Казан ханлыгы чоры әдәбияты. XV-XVI йөзләрдә иҗат иткән әдипләр.</p> <p>Тема 3. XVII йөз әдәбиятына күзәтү. XVIII йөз әдәбияты. Кереш. Курсның максаты, бурычлары, татар әдәбияты тарихында тоткан урыны, башка предметлар белән бәйләнеше. XIX йөзнең I яртысында татар поэзиясе. XIX йөзнең II яртысында (1861-1905) татар әдәбияты. Йомгак.</p> <p>Тема 4. Кереш.Курсның максаты, бурычлары, татар әдәбияты тарихында тоткан урыны, башка предметлар белән бәйләнеше. XIX гасырның I яртысы (1800-1860)татар әдәбиятына гомуми күзәтү. Әлегечорда иҗтимагый- тарихи вакыйгалар. XIX йөзнең I яртысында татар поэзиясе.</p> <p>Тема 5. Әбелмәних Каргалый (1782-1830)иҗаты. Тәржемәи хажы Әбелмәнихкитабындагы хикәятләренә эчтәлегә. Шагыйрьнең әдәбиятка алып кәргән яңалыгы. Һибәтулла Салихов (1794-1867) иҗаты. Башлангыч һәм җитлеккән чор иҗаты. Әсәрләрендә әхлак, тәрбия, шәхес һәм тирәлек мәсьәләре. Шәмсетдин Зәки (1821-1865). Тормыш юлы. Шәхес буларак үзгәлекле яклары. Әсәрләренә сәнгатьчә эшләнеше. Баһавиның Бүз егет (1842) дастаны.</p> <p>Тема 6. Габделҗаббар Кандаый (1797- 1860). Тормыш юлы. Реаль тормыштан алынган татар хатын-кызларының матурлыгын сурәтләгән әсәрләре. Кереш.XIX йөзнең II яртысында (1861-1905) татарәдәбияты. Әдәбиятта мәҗрифәтчелек реализмының формалашуы. Күренекле мәҗрифәтчеләр һәм аларның эшчәнлеге. XIX йөзнең II яртысында татар поэзиясе. Поэзиягә мәҗрифәтчелек идеяләренә тирән үтеп керүе. Дастан жанрының яңа биекләккә күтәрелүе.</p> <p>Тема 7. Мифтахетдин Акмулланың (1831-1895) тормыш һәм иҗат юлы, шәхесе. Гали Чокрыйның (1826-1889) тормышы, әдәби мирасы, мәрсияләре. Яков Емельяновның (1843-1898) тормыш юлы, әдәби мирасы. Әхмәт Уразаев-Кормаши (якынча 1855-1883).</p> <p>Тема 8. XIX йөз татар прозасы. Әдәбиятта проза жанрының активлашуы һәм моның сәбәпләре. Заһир Бигиевнең (1870-1902) тормышы һәм иҗат эшчәнлеге. Өлүф (меңнәр) яки гүзәл кыз Хәдичә романы. Мавәраэннәһәрдә сәяхәт(1893)әсәренәңзылу тарихы.</p> <p>Тема 9. XIX йөзнең соңгы чирегендә әдәбиятта драма төре барлыкка килү.Габрахман Ильясының (1856-1895) тормышы, әдәби-мәдәни эшчәнлеге. ФатихХалиди (1850-1923) әдип һәм тәржемәче</p> <p>Тема 10. Риза Фәхреддиннең (1859-1936) тормышы һәм мәдәни-гыйльми эшчәнлеге</p> <p>Тема 11. Фатих Кәриминәң (1870-1937) тормыш юлы һәм иҗаты. Закир Һадинәң (1863-1933)тормыш юлы һәм иҗаты. Шакир Мөхәммәдевнәң (1865-1923) тормышы, күпкырлы иҗаты. Йомгак. XIX йөз татар әдәбиятының (II яртысы) сан һәм сыйфат ягыннан үзгәреш кичерүе, яңа әдәби төр һәм жанрлар барлыкка килү. Чынбарлыкны чагылдыруда яңа казаньшларга ирешү. Әдәби тел үсеше. Бу чор әдәбиятының татар әдәбияты тарихында тоткан урыны.</p> <p>Реферат</p> <p>Тема 12. Кереш. XXйөз башы әдәбиятының үсеш баскычлары. Проза</p> <p>Тема 13. XX йөз башында поэзия. XX йөз башында драматургия</p> <p>Тема 14. 1917-1940 еллар әдәбияты.Г.Ибраһимов (1887-1938). Тормыш юлы һәм иҗаты</p>

		<p>Тема 15. Һ.Такташ, Ш.Усманов, Ф.Бурнаш ижаты Тема 16. К.Тинчурин, Ш.Камал ижаты. Тема 17. Т.Гыйззэт, К.Нәжми ижаты. Тема 18. Бөек Ватан сугышы чоры әдәбияты. Тема 19. Ш.Маннур, Х.Туфан ижаты. Тема 20 И.Гази, Ф.Хәсни ижаты. Г.Әпсәләмов, М.Әмир ижаты. Ә.Еники, Г.Бәширов ижаты. Тестирование Тема 21. Кереш лекция. 1960-1985 нче еллар татар әдәбиятына гомуми күзәтү. Тема 22. Татар прозасына гомуми күзәтү. Тема 23. Гомәр Бәширов, Аяз Гыйләжев, А.Расих ижатларына гомуми күзәтү. Тема 24. Татар әдәбиятында тарихи тема. Нурихан Фәттахов, М.Хабибуллин Тема 25. Татар әдәбиятында авыл прозасы. М.Мәһдиев, Р.Төхфәтуллин, Э. Еники ижатлары. Тема 26. 1960-1985 нче еллар татар поэзиясенә гомуми күзәтү. Тема 27. 1960-1985 нче еллар татар драматургиясенә гомуми күзәтү Тема 28. С.Сөләйманова, И. Юзеев тормыш һәм ижат эшчәнлегенә гомуми күзәтү. Тема 29. Татар поэзиясендә юмор. Г.Афзал, Ш.Галиев ижатларына гомуми күзәтү Тема 30. Ш.Хөсәенов, Х.Вахит. Н.Исәнбәт тормыш һәм ижат эшчәнлеге Тема 31. Ю.Әминев, Р.Хәмид тормыш һәм ижат эшчәнлег Тема 32. Т.Миңнуллин тормыш һәм ижат эшчәнлегенә гомуми күзәтү. Промежуточная аттестация: Экзамен</p>
<p>УК- 5 Способен воспринимать межкультурное разнообразие общества социально-историческом, этическом философском контекстах</p>	<p>Знать законы исторического развития общества Уметь анализировать особенности межкультурного разнообразия общества в историческом контексте Владеть навыками восприятия межкультурного разнообразия общества в историческом контексте</p>	<p>Текущий контроль Устный опрос Тема 1. Кереш. Рун-уйгур язуды истәлекләр. Гарәп язуды истәлекләр. 2. Болгар чоры әдәбияты. Алтын Урда чоры әдәбияты. Казан ханлыгы чоры әдәбияты. XV-XVI йөзләрдә ижат иткән әдипләр. Тема 3. XVII йөз әдәбиятына күзәтү. XVIII йөз әдәбияты. Кереш. Курсның максаты, бурычлары, татар әдәбияты тарихында тоткан урыны, башка предметлар белән бәйләнеше. XIX йөзнен I яртысында татар поэзиясе. XIX йөзнен II яртысында (1861-1905) татар әдәбияты. Йомгак. Тема 4. Кереш.Курсның максаты, бурычлары, татар әдәбияты тарихында тоткан урыны, башка предметлар белән бәйләнеше. XIX гасырның I яртысы (1800-1860)татар әдәбиятына гомуми күзәтү. Әлегечорда ижтимагый- тарихи вакыйгалар. XIX йөзнен I яртысында татар поэзиясе. Тема 5. Әбелмәних Каргалый (1782-1830)ижаты. Тәржемәи хажи Әбелмәнихкитабындагы хикәятләрнен этәлеге. Шагыйрьнен әдәбиятка алып кергән яңалыгы. Һибәтулла Салихов (1794-1867) ижаты. Башлангыч һәм житлек?кән чор ижаты. Әсәрләрендә әхлак, тәрбия, шәхес һәм тирәлек мәсьәләре. Шәмсетдин Зәки (1821-1865). Тормыш юлы. Шәхес буларак үзенчәлекле яклары. Әсәрләренең сәнгатьчә эшләнеше. Баһавинның Бүз егет (1842) дастаны. Тема 6. Габделжаббар Кандалий (1797- 1860). Тормыш юлы. Реаль тормыштан алынган татар хатын-кызларының матурлыгын сурәтләгән әсәрләре. Кереш.XIX йөзнен II яртысында (1861-1905) татарәдәбияты. Әдәбиятта мәгрифәтчелек реализмының формалашуы. Күренекле мәгрифәтчеләр һәм аларның эшчәнлеге. XIX йөзнен II яртысында татар поэзиясе. Поэзиягә мәгрфәтчелек идеяләренең тирән үтеп керүе. Дастан жанрының яңа биеклеккә күтәрелүе. Тема 7. Мифтахетдин Акмулланың (1831-1895) тормыш һәм ижат юлы, шәхесе. Гали Чокрыйның (1826-1889)</p>

		<p>тормышы, әдәби мирасы, мәрсияләре. Яков Емельяновның (1843-1898) тормыш юлы, әдәби мирасы. Әхмәт Уразаев-Кормаши (якынча 1855-1883).</p> <p>Тема 8. XIX йөз татар прозасы. Әдәбиятта проза жанрының активлашуы һәм моның сәбәпләре. Заһир Бигиевнең (1870-1902) тормышы һәм иҗат эшчәнлеге. Өлүф (меңнәр) яки гүзәл кыз Хәдичә романы. Мавәраэннәһердә сәяхәт(1893)әсәренәңзылу тарихы.</p> <p>Тема 9. XIX йөзнең соңгы чирегендә әдәбиятта драма төре барлыкка килү.Габрахман Ильясының (1856-1895) тормышы, әдәби-мәдәни эшчәнлеге. ФатихХалиди (1850-1923) әдип һәм тәржемәче</p> <p>Тема 10. Риза Фәхрәддиннең (1859-1936) тормышы һәм мәдәни-гыйльми эшчәнлеге</p> <p>Тема 11. Фатих Кәримиңнең (1870-1937) тормыш юлы һәм ижаты. Закир Надинең (1863-1933)тормыш юлы һәм ижаты. Шакир Мөхәммәдевнең (1865-1923) тормышы, күпкырлы ижаты. Йомгак. XIX йөз татар әдәбиятының (II яртысы) сан һәм сыйфат ягыннан үзгәреш кичерүе, яңа әдәби төр һәм жанрлар барлыкка килү. Чынбарлыкны чагылдыруда яңа казанышларга ирешү. Әдәби тел үсеше. Бу чор әдәбиятының татар әдәбияты тарихында тоткан урыны.</p> <p>Реферат</p> <p>Тема 12. Кереш. XXЙөз башы әдәбиятының үсеш баскычлары. Проза</p> <p>Тема 13. XX йөз башында поэзия. XX йөз башында драматургия</p> <p>Тема 14. 1917-1940 еллар әдәбияты.Г.Ибраһимов (1887-1938). Тормыш юлы һәм ижаты</p> <p>Тема 15. Һ.Такташ, Ш.Усманов, Ф.Бурнаш ижаты</p> <p>Тема 16. К.Тинчурин, Ш.Камал ижаты.</p> <p>Тема 17. Т.Гыйззәт, К.Нәжми ижаты.</p> <p>Тема 18. Бөек Ватан сугышы чоры әдәбияты.</p> <p>Тема 19. Ш.Маннур, Х.Туфан ижаты.</p> <p>Тема 20 И.Гази, Ф.Хәсни ижаты. Г.Әпсәләмов, М.Әмир ижаты. Ә.Еники, Г.Бәширов ижаты.</p> <p>Тестирование</p> <p>Тема 21. Кереш лекция. 1960-1985 нче еллар татар әдәбиятына гомуми күзәтү.</p> <p>Тема 22. Татар прозасына гомуми күзәтү.</p> <p>Тема 23. Гомәр Бәширов, Аяз Гыйләжев, А.Расих ижатларына гомуми күзәтү.</p> <p>Тема 24. Татар әдәбиятында тарихи тема. Нурихан Фәттахов, М.Хабибуллин</p> <p>Тема 25. Татар әдәбиятында авыл прозасы. М.Мәһдиев, Р.Төхфәтуллин, Э. Еники ижатлары.</p> <p>Тема 26. 1960-1985 нче еллар татар поэзиясенә гомуми күзәтү.</p> <p>Тема 27. 1960-1985 нче еллар татар драматургиясенә гомуми күзәтү</p> <p>Тема 28. С.Сөләйманова, И. Юзеев тормыш һәм иҗат эшчәнлегенә гомуми күзәтү.</p> <p>Тема 29. Татар поэзиясендә юмор. Г.Афзал, Ш.Галиев ижатларына гомуми күзәтү</p> <p>Тема 30. Ш.Хөсәенов, Х.Вахит. Н.Исәнбәт тормыш һәм иҗат эшчәнлеге</p> <p>Тема 31. Ю.Әминев, Р.Хәмид тормыш һәм иҗат эшчәнлег</p> <p>Тема 32. Т.Миңнуллин тормыш һәм иҗат эшчәнлегенә гомуми күзәтү.</p> <p>Промежуточная аттестация: Экзамен</p>
--	--	---

2. Критерии оценивания сформированности компетенций

Компетенция	Зачтено			Не зачтено
	Высокий уровень (отлично)	Средний уровень (хорошо)	Низкий уровень (удовлетворительно)	Ниже порогового уровня (неудовлетворительно)
ОПК – 4	Знает принципы осуществления духовно-нравственного воспитания обучающихся на основе базовых национальных ценностей	Знает принципы осуществления духовно-нравственного воспитания обучающихся на основе базовых национальных ценностей, но допускает незначительные ошибки в их применении	Знает некоторые принципы осуществления духовно-нравственного воспитания обучающихся	Не знает принципы осуществления духовно-нравственного воспитания обучающихся на основе базовых национальных ценностей
	Умеет на основе базовых национальных ценностей формировать у обучающихся духовно-нравственные ориентиры в рамках воспитательного процесса	Умеет на основе базовых национальных ценностей формировать у обучающихся духовно-нравственные ориентиры в рамках воспитательного процесса, допуская незначительные неточности в выборе рациональных методов	Умеет на основе базовых национальных ценностей формировать у обучающихся духовно-нравственные ориентиры в рамках воспитательного процесса, допуская типичные ошибки в рассуждениях и выводах	Не умеет на основе базовых национальных ценностей формировать у обучающихся духовно-нравственные ориентиры в рамках воспитательного процесса
	Владет основными навыками конструирования и реализации процесса духовно-нравственного воспитания обучающихся на основе базовых национальных ценностей	Владет основными навыками конструирования и реализации процесса духовно-нравственного воспитания обучающихся на основе базовых национальных ценностей, допуская незначительные неточности в выборе рациональных методов	Владет основными навыками конструирования и реализации процесса духовно-нравственного воспитания обучающихся на основе базовых национальных ценностей, допуская типичные ошибки в рассуждениях и выводах	Не владеет основными навыками конструирования и реализации процесса духовно-нравственного воспитания обучающихся на основе базовых национальных ценностей
УК – 5	Знает законы исторического развития общества	Знает законы исторического развития общества, но допускает незначительные ошибки в их применении	Знает некоторые законы исторического развития общества	Не знает законы исторического развития общества
	Умеет анализировать особенности межкультурного разнообразия общества в историческом контексте	Умеет анализировать особенности межкультурного разнообразия общества в историческом контексте, допуская незначительные неточности в выборе рациональных методов	Умеет анализировать особенности межкультурного разнообразия общества в историческом контексте, допуская типичные ошибки в рассуждениях и выводах	Не умеет анализировать особенности межкультурного разнообразия общества в историческом контексте
	Владет навыками восприятия межкультурного разнообразия	Владет навыками восприятия	Владет навыками восприятия	Не владеет навыками восприятия

Компетенция	Зачтено			Не зачтено
	Высокий уровень (отлично)	Средний уровень (хорошо)	Низкий уровень (удовлетворительно)	Ниже порогового уровня (неудовлетворительно)
	общества в историческом контексте	межкультурного разнообразия общества в историческом контексте, допуская незначительные неточности в выборе рациональных методов	межкультурного разнообразия общества в историческом контексте, допуская типичные ошибки в рассуждениях и выводах	межкультурного разнообразия общества в историческом контексте

3. Распределение оценок за формы текущего контроля и промежуточную аттестацию

Текущий контроль

Устный опрос (Тема №1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11)

Реферат (тема № 12,13,14,15,16,17,19,20)

Тестирование (Тема №21,22,23,24,25,26,27,28,29,30,31)

Промежуточная аттестация – Экзамен

Промежуточная аттестация проводится после завершения изучения дисциплины или ее части в форме, определяемой учебным планом образовательной программы с целью оценить работу обучающегося, степень усвоения теоретических знаний, уровень сформированности компетенций.

Преподаватель, принимающий зачет обеспечивает случайное распределение вариантов экзаменационных (зачетных) заданий между обучающимися с помощью билетов и/или с применением компьютерных технологий; вправе задавать обучающемуся дополнительные вопросы и давать дополнительные задания помимо тех, которые указаны в билете.

Зачет проводится по билетам. В каждом билете два оценочных средства: устный или письменный ответ на вопрос и проверка практических навыков по разработке элементов дистанционного курса.

Устный или письменный ответ

Проверка практических навыков выразительного чтения

Шкала оценок:

Для экзамена:

86-100 - отлично

71-85 - хорошо

56-70 - удовлетворительно

0-55 - неудовлетворительно

4. Оценочные средства, порядок их применения и критерии оценивания

4.1. Оценочные средства текущего контроля

4.1.1. Тестирование по темам 21,22,23,24,25,26,27,28,29, 30, 31

4.1.1.1. Порядок проведения и процедура оценивания

Обучающиеся получают задание по освещению определённых теоретических вопросов или решению задач. Работа выполняется письменно и сдаётся преподавателю. Оцениваются владение материалом по теме работы, аналитические способности, владение методами, умения и навыки, необходимые для выполнения заданий.

4.1.1.2. Критерии оценивания

Баллы в интервале 21-25 от максимальных ставятся, если обучающийся набрал 86% правильных ответов и более.

Баллы в интервале 15-20 от максимальных ставятся, если обучающийся набрал от 71% до 85 % правильных ответов.

Баллы в интервале 11-14 от максимальных ставятся, если обучающийся набрал от 56% до 70% правильных ответов.

Баллы в интервале 0-10 от максимальных ставятся, если обучающийся набрал 55% правильных ответов и менее.

4.1.1.3. Содержание оценочного средства

I - вариант

1. XIX йөздә яшәгән татар халкының аңына, жәмгыять тормышына, мәғрифәт үсешенә уңай тәэсир ясаган нинди тарихи факторлар булган?

а. Беренче рус революциясе;

б. Октябрь революциясе;

в. крепостной хокук бетерелү, Казанда университет ачылу.

2. Бохара эмире тарафыннан үлем жазасына хөкем ителгән мәҗрифәтче:

- а. Г. Курсави;
- б. Ш. Күлтәси;
- в. Ә. Каргалый.

3. 1842 елда дөнья күргән «Татар грамматикасы» һәм «Татар хрестоматиясе» исемле китапларның авторы кем?

- а. Г. Чокрый;
- б. Ш. Мәржани;
- в. М. Иванов.

4. Татар поэзиясенең дини суфичлык йогынтысыннан реалистик юнәлешкә борылуына кем сәбәпче булган?

- а. Г. Кандалий;
- б. З. Бигиев;
- в. Ш. Мөхәммәдев

5. «Дөньяда сүземез бар?» дигән канатлы сүзләрне кем әйткән?

- а. З. Бигиев;
- б. З. Нади;
- в. М. Акмулла

6. Мәҗрифәтчелек хәрәкәте нәрсәдән башлана?

- а. завод-фабрика салудан;
- б. мәктәп-мәдрәсәләрне реформалаштырудан;
- в. гаилә тәрбиясеннән.

7. Беренче татар газетасын кем чыгарган?

- а. И. Гаспралы
- б. К. Насыри;
- в. Х. Фәезханов

8. «Таңыбыз Чулпаны» кем ул?

- а. Ш. Мәржани;
- б. К. Насыри;
- в. Г. Ильяси.

9. Әбүзәр Дәүләтгильдиев, Гайсә Зурколаков кайсы әсәр геройлары?

- а. «Яфрак асты яки Мәкәржә ярминкәсе»
- б. «Бәхетсез егет»
- в. «Хисаметдин менла».

10. Мәҗрифәтче язучылар тискәре геройларны сурәтләгәннәр?

- а. укымаган, надан итеп;
- б. мулла гаиләсеннән чыккан итеп;
- в. гаилә һәм мәктәп тәрбиясе жимеше итеп.

11. XIX гасырдагы мәҗрифәтчелек реализмына хас сыйфатлар нинди?

- а. тормышны тәнкыйгыләү;
- б. үгет-нәсихәтчелекнең зур урын тотуы;
- в. русча өйрәнергә кушу

12. Казанда беренче гимназия кайчан ачыла?

- а. 1861;
- б. 1883;
- в. 1759 елда.

13. Казан гимназиясендә татар теле кайчан укытыла башлый?

- а. 1785;
- б. 1769;
- в. 1807 елда.

14. «Асар» («Эзләр») китабын кем язган?

- а. Г. Исхакый;
- б. Ш. Мәржани;
- в. Р. Фәхрединов.

15. Бу әсәрләрнең кайсысын Ш. Мәржани язган?

- а. «Ауропа сәяхәтнамәсе»;
- б. «Мавәраэннәһәрдә сәяхәт»;
- в. «Мөстәфадел-әхбар фи әхвалә Казан вә Болгар» .

16. «Бәхетсез кыз», «Бәхетле кыз» әсәрләренең авторы?

- а. Г. Камал;
- б. Ф. Халиди;

в. З.Һади.

17. «Мәдхә Казан» әсәрен кем язган?

- а. М.Акмұлла;
- б. Г.Чокрый;
- в. Г.Кандалый.

18. «Иген икмәк бирер икмәк, Белеп иксән, бирер күпләп», дигән канатлы сүзләрнең авторы кем?

- а. М. Акмұлла;
- б. Г.Чокрый;
- в. Г. Кандалый.

19. Г.Чокрый һәм М. Акмұлланың остазы кем?

- а. Ә.Каргалый;
- б. Г.Кандалый;
- в. Ш.Зәки.

20. «Диване хикәяте татар» хрестоматиясен төзегән автор?

- а. Ә.Каргалый;
- б. С.Кукляшев;
- в. Х.Фәезханов.

21. Беренче реалистик роман авторы кем?

- а. З. Бигиев;
- б. М. Акъегет;
- в. З. Һади.

22. Туган телнең “ике канатын” да үстерү мәсьәләсен кем күтәрәп чыга?

- а. Ф. Халиди;
- б. Ф. Кәрим;
- в. К. Нарыйри.

23. Әлеге канатлы сүзләр кем тарафыннан әйтелгән?

«Якутлар – табыладыр вакыт белән, Вакытлар табылмыйдыр якут белән»

- а. М. Акмұлла;
- б. Г. Кандалый;
- в. Г. Чокрый

24. Мәҗрифәтчелекнең төп асылы нидән гыйбарәт?

- а. китап басу;
- б. һөнәрчелек белән шөгылләнү;
- в. дөньяви фәннәр укыту, укытуның метод-ысулларын үзгәртү.

25. Бакча сарай шәһәре башлыгы итеп сайланган мәҗрифәтче?

- а. Ф.Кәрим;
- б. И. Гаспралы;
- в. Ш. Рәмиев.

II - вариант

1. Бакча сарай шәһәре башлыгы итеп сайланган мәҗрифәтче?

- а. Ф.Кәрим;
- б. И. Гаспралы;
- в. Ш. Рәмиев.

2. Әлеге канатлы сүзләр кем тарафыннан әйтелгән?

«Якутлар – табыладыр вакыт белән, Вакытлар табылмыйдыр якут белән»

- а. М. Акмұлла;
- б. Г. Кандалый;
- в. Г. Чокрый

3. 1842 елда дөнья күргән «Татар грамматикасы» һәм «Татар хрестоматиясе» исемле китапларның авторы кем?

- а. Г.Чокрый;
- б. Ш.Мәржани;
- в. М. Иванов.

4. Татар поэзиясенең дини суфичылык йогынтысыннан реалистик юнәлешкә борылуына кем сәбәпче булган?

- а. Г.Кандалый;
- б. З.Бигиев;
- в. Ш. Мөхәммәдев

5. «Дөньяда сүземез бар?» дигән канатлы сүзләрне кем әйткән?

- а. З. Бигиев;
- б. З. Нади;
- в. М. Акмулла

6. Мәгърифәтчелек хәрәкәте нәрсәдән башлана?

- а. завод-фабрика салудан;
- б. мәктәп-мәдрәсәләрне реформалаштырудан;
- в. гаилә тәрбиясеннән.

7. Беренче татар газетасын кем чыгарган?

- а. И. Гаспралы
- б. К. Насыри;
- в. Х. Фәезханов

8. «Таңыбыз Чулпаны» кем ул?

- а. Ш. Мәржани;
- б. К. Насыри;
- в. Г. Ильяси.

9. Әбүзәр Дәүләтгильдиев, Гайсә Зурколаков кайсы әсәр геройлары?

- а. «Яфрак асты яки Мәкәржә ярминкәсе»
- б. «Бәхетсез егет»
- в. «Хисаметдин менла».

10. Мәгърифәтче язучылар тискәре геройларны сурәтлэгәннәр?

- а. укымаган, надан итеп;
- б. мулла гаиләсеннән чыккан итеп;
- в. гаилә һәм мәктәп тәрбиясе жимеше итеп.

11. XIX гасырдагы мәгърифәтчелек реализмына хас сыйфатлар нинди?

- а. тормышны тәнкыйгәләр;
- б. үгет-нәсихәтчелекнең зур урын тотуы;
- в. русча өйрәнергә кушу

12. Казанда беренче гимназия кайчан ачыла?

- а. 1861;
- б. 1883;
- в. 1759 елда.

13. Казан гимназиясендә татар теле кайчан укытыла башлый?

- а. 1785;
- б. 1769;
- в. 1807 елда.

14. «Асар» («Эзләр») китабын кем язган?

- а. Г. Исхакый;
- б. Ш. Мәржани;
- в. Р. Фәхрединов.

15. Бу әсәрләрнең кайсысын Ш. Мәржани язган?

- а. «Ауропа сәяхәтнамәсе»;
- б. «Мавәраэннәһәрдә сәяхәт»;
- в. «Мөстәфадел-әхбар фи әхвалә Казан вә Болгар» .

16. «Бәхетсез кыз», «Бәхетле кыз» әсәрләрнең авторы?

- а. Г. Камал;
- б. Ф. Халиди;
- в. З. Нади.

17. «Мәдхә Казан» әсәрен кем язган?

- а. М. Акмулла;
- б. Г. Чокрый;
- в. Г. Кандалый.

18. «Иген икмәк бирер икмәк, Белеп иксәң, бирер күпләп», дигән канатлы сүзләрнең авторы кем?

- а. М. Акмулла;
- б. Г. Чокрый;
- в. Г. Кандалый.

19. Г. Чокрый һәм М. Акмулланың остазы кем?

- а. Ә. Каргалый;
- б. Г. Кандалый;
- в. Ш. Зәки.

20. «Диване хикәяте татар» хрестоматиясен төзегән автор?

- а. Ә.Каргальи;
- б. С.Кукляшев;
- в. Х.Фәезханов.

21. Беренче реалистик роман авторы кем?

- а. З. Бигиев;
- б. М. Акъегет;
- в. З. Нади.

22. Туган телнең “ике канатын” да үстерү мәсьәләсен кем күтәрәп чыга?

- а. Ф. Халиди;
- б. Ф. Кәrimi;
- в. К. Нарыйри.

23. Бохара эмире тарафыннан үлем жазасына хөкем ителгән мәгърифәтче:

- а. Г. Курсави;
- б. Ш. Күлтәси;
- в. Ә. Каргальи.

24. Мәгърифәтчелекнең төп асылы нидән гыйбарәт?

- а. китап басу;
- б. һөнәрчелек белән шөгылләнү;
- в. дөньяви фәннәр укыту, укытуның метод-ысулларын үзгәртү.

25. XIX йөздә яшәгән татар халкының аңына, жәмгыять тормышына, мәгърифәт үсешенә унай тәэсир ясаган нинди тарихи факторлар булган?

- а. Беренче рус революциясе;
- б. Октябрь революциясе;
- в. крепостной хокук бетерелү, Казанда университет ачылу.

I вариант

1. Г.Камалның туган елы

- а. 1859
- б. 1878
- в. 1880
- г. 1879

2. Г.Камал белем алмаган мәдрәсә.

- а. Күл буе мәдрәсәсе
- б. «Мөхәммәдия»
- в. «Халидия»
- г. «Госмания»

3. Г.Камалның ижади һәм шәхси якын дуслы.

- а. Ш.Мөхәммәдяров
- б. Ш.Бабич
- в. М.Гафури
- г. Г.Тукай

4. Г.Камал мөхәррирлек иткән газета.

- а. «Йолдыз»
- б. «Азат халык»
- в. «Вақыт»
- г. «Таң йолдызы»

5. Г.Камалның тәнкыйди язмаларына киң урын биргән матбугат органы.

- а. «Казан мөхбире»
- б. «Таң йолдызы»
- в. «Йолдыз»
- г. «Кояш»

6. Г.Камал эшләгән сатирик журнал.

- а. «Карчыга»
- б. «Ялт-Йолт»
- в. «Туп»
- г. «Әлгасрелжәдит»

7. Г.Камалның Казанда беренче тапкыр рәсми төстә уйналган пьесасы.

- а. «Бәхетсез егет»
- б. «Беренче театр»
- в. «Банкрот»

г. «Уйнаш»

8. Г. Камалның вакыйга һәм урын берлеге сакланган эсәре.

- а. «Бәхетсез егет»
- б. «Безнең шәһәрнең серләре»
- в. «Беренче театр»

9. «Бәхетсез егет» драмасында күтәрелгән мәсьәлә

- а. хатын-кыз азатлыгы
- б. милләт язмышы
- в. тәрбия, эхлак
- г. сыйнфый көрәш

10. «Бүләк өчен» комедиясенең каһарманы.

- а. Гафифә
- б. Гарифә
- в. Хәмидә
- г. Жәмилә

11. XX йөз башы татар әдәбиятының хронологик чикләре.

- а. 1901-1917
- б. 1905-1918
- в. 1895-1917
- г. 1908-1917

12. XX йөз башында нәшер ителгән иң озын гомерле газета.

- а. «Фикер»
- б. «Вақыт»
- в. «Йолдыз»
- г. «Тормыш»

13. Тәнкыйди реализм агымының билгесе.

- а. кеше яшәшән тасвирлауның рухи принцибы
- б. типик характерлар типик хәлгә куелу
- в. кешене яшәш алдында кечкенә һәм көчсез итеп сурәтләү
- г. геройның бер сыйфатын гипербола дәрәжәсенә житкереп зурайттып сурәтләү

14. Аталар һәм балалар тартышы сурәтләнмәгән эсәр.

- а. «Алдым-бирдем»
- б. «Тигезсезләр»
- в. «Яшьләр»
- г. «Ике фикер»

15. Халыкчылык идеясе гәүдәләнмәгән эсәр.

- а. «Мөгаллим»
- б. «Мөгаллимә»
- в. «Алдым-бирдем»
- г. «Теләнче кыз»

16. Г. Тукай ижатына хас сыйфат түгел.

- а. миллилек
- б. халыкчанлык
- в. халыкчылык
- г. Гыйсьянчылык

17. Реалистик поэзия вәкиле.

- а. Ш.Бабич
- б. С.Рәмиев
- в. М.Гафури
- г. С.Сүнчәләй

18. Төркиядә белем алган әдип.

- а. М.Фәйзи
- б. Г.Ибраһимов
- в. Дәрдемәнд
- г. С.Сүнчәләй

19. Ш. Камал ижатында очрамый.

- а. повесть
- б. хикәя
- в. фелъетон
- д. комедия

20. Тукай шигъри мектебе вәкиле түгел.
а. С.Сүнчәләй
б. З.Бурнашева
в. Дәрдемәнд
г. Ш.Бабич
21. Милләткә хезмәт итү хақына үз мөхәббәтәнән баш тарткан герой.
а. Зөләйха «Яшь гомер»
б. Рөкыя «Тигезсезләр»
в. Галия «Алдым-бирдем»
г. Шакирә «Тартышу»
д. Фатыйма «Мөгәллимә»
22. Ижатында татар зыялы яшләр тормышы калку сурәтләнгән әдип.
а. Г.Ибраһимов
б. С.Рәмиев
в. Ф.Әмирхан
г. К.Тинчурин
23. К.Тинчуринның «Беренче чәчәкләр» драмасының төп темасы.
а. табигать матурлығы
б. мөхәббәт тарихы
в. татар зыялы яшләрәнен рухи-фикри эзләнүләре
г. сыйнфый көрәш вакыйгалары
24. Сугыш темасын калку гәүдәләндергән әдип.
а. С.Сүнчәләй
б. Ш.Бабич
в. М.Гафури
г. Н.Дума́ви
25. Традицион шигырь калыбын жимерүче шагыйрь.
а. Г.Тукай
б. С.Рәмиев
в. Ш.Бабич
г) Н.Дума́ви

II вариант

1. Г.Камалның ижади һәм шәхси якын дустаны.
а. Ш.Мөхәммәдяров
б. Ш.Бабич
в. М.Гафури
г. Г.Тукай
2. Г.Камал мөхәррирлек иткән газета.
а. «Йолдыз»
б. «Азат халык»
в. «Вақыт»
г. «Таң йолдызы»
3. Г.Камалның туган елы
а. 1859
б. 1878
в. 1880
г. 1879
4. Г.Камал белем алмаган мәдрәсә.
а. Күл бие мәдрәсәсе
б. «Мөхәммәдия»
в. «Халидия»
г. «Госмания»
5. Г.Камалның Казанда беренче тапкыр рәсми төстә уйналган пьесасы.
а. «Бәхетсез егет»
б. «Беренче театр»
в. «Банкрот»
г. «Уйнаш»
6. Г.Камалның вакыйга һәм урын берлеге сакланган әсәре.
а. «Бәхетсез егет»
б. «Безнең шәһәрнең серләре»
в. «Беренче театр»

7. Г. Камалның тәнкыйди язмаларына киң урын биргән матбугат органы.

- а. «Казан мөхбире»
- б. «Таң йолдызы»
- в. «Йолдыз»
- г. «Кояш»

8. Г. Камал эшләгән сатирик журнал.

- а. «Карчыга»
- б. «Ялт-Йолт»
- в. «Туп»
- г. «Әлгасрелжәдит»

9. XX йөз башы татар әдәбиятының хронологик чикләре.

- а. 1901-1917
- б. 1905-1918
- в. 1895-1917
- г. 1908-1917

10. XX йөз башында нәшер ителгән иң озын гомерле газета.

- а. «Фикер»
- б. «Вақыт»
- в. «Йолдыз»
- г. «Тормыш»

11. «Бәхетсез егет» драмасында күтәрелгән мәсьәлә

- а. хатын-кыз азатлыгы
- б. милләт язмышы
- в. тәрбия, эхлак
- г. сыйнфый көрәш

12. «Бүләк өчен» комедиясенең каһарманы.

- а. Гафифә
- б. Гарифә
- в. Хәмидә
- г. Жәмилә

13. Халыкчылык идеясе гәүдәләнмәгән әсәр.

- а. «Мөгаллим»
- б. «Мөгаллимә»
- в. «Алдым-бирдем»
- г. «Теләнче кыз»

14. Г. Тукай ижатына хас сыйфат түгел.

- а. миллилек
- б. халыкчанлык
- в. халыкчылык
- г. Гыйсьянчылык

15. Тәнкыйди реализм агымының билгесе.

- а. кеше яшәшән тасвирлауның рухи принцибы
- б. типик характерлар типик хәлгә куелу
- в. кешене яшәш алдында кечкенә һәм көчсез итеп сурәтләү
- г. геройның бер сыйфатын гипербола дәрәжәсенә житкереп зурайтып сурәтләү

16. Аталар һәм балалар тартышы сурәтләнмәгән әсәр.

- а. «Алдым-бирдем»
- б. «Тигезсезләр»
- в. «Яшьләр»
- г. «Ике фикер»

17. Ш. Камал ижатында очрамый.

- а. повесть
- б. хикәя
- в. фельетон
- д. комедия

18. Тукай шигъри мәктәбе вәкиле түгел.

- а. С. Сүнчәләй
- б. З. Бурнашева
- в. Дәрдемәнд
- г. Ш. Бабич

19. Реалистик поэзия вәкиле.
а. Ш.Бабич
б. С.Рәмиев
в. М.Гафури
г. С.Сүнчәләй
20. Төркиядә белем алган әдип.
а. М.Фәйзи
б. Г.Ибраһимов
в. Дәрдемәнд
г. С.Сүнчәләй
21. К.Тинчуринның «Беренче чәчәкләр» драмасының төп темасы.
а. табигать матурлығы
б. мэхәббәт тарихы
в. татар зыялы яшьләренең рухи-фикри эзләнүләре
г. сыйнфый көрәш вакыйгалары
22. Сугыш темасын калку гәүдәләндергән әдип.
а. С.Сүнчәләй
б. Ш.Бабич
в. М.Гафури
г. Н.Дума́ви
23. Традицион шигырь калыбын жи́мерүче шагыйрь.
а. Г.Тукай
б. С.Рәмиев
в. Ш.Бабич
г) Н.Дума́ви
24. Милләткә хезмәт итү хакына үз мэхәббәтеннән баш тарткан герой.
а. Зөләйха «Яшь гомер»
б. Рәкыя «Тигезсезләр»
в. Галия «Алдым-бирдем»
г. Шакирә «Тартышу»
д. Фатыйма «Мөгәллимә»
25. Ижатында татар зыялы яшьләр тормышы калку сурәтләнгән әдип.
а. Г.Ибраһимов
б. С.Рәмиев
в. Ф.Әмирхан
г. К.Тинчурин

I вариант

1. М.Жәлилнең әсирлеккә алынган елы
а. 1942
б. 1945
в. 1943
2. М.Жәлилнең гомер юлы
а. 1909-1945
б. 1919-1968
в. 1906-0944
г. 1903-1958
3. Х.Туфан ижатының чорларга бүленеше
а. 20-60 нчы еллар; 60-81 нче еллар
б. 20-30 нчы еллар; 40-50 нчы еллар; 60-81 нче еллар
в. 20 нче еллар; 30 нчы еллар; 40-60 нчы еллар; 60-81 нче еллар
4. Ә. Давыдов ... традицияләрен дәвам итүче
а. Маяковский, Такташ
б. Пушкин, Тукай
в. Жәлил, Такташ
5. А.Твардовскийның “Кинлекләр” поэмасын татарчага тәржемә итүче
а. Ә.Давыдов
б. С.Хәким
в. С.Баттал
6. М.Горькийның “Ана” романы белән аваздаш әсәре
а. К.Нәжми “Якты сукмак”
б. К.Нәжми “Кояшлы яңгыр”
в. К.Нәжми “Язгы жылләр

7. Советлар Союзы Герое һәм Ленин премиясе алган шагыйрь

- а. Ә.Давыдов
- б. Ф.Кәрим
- в. С.Батгал
- г. М.Жәлил

8. Сугыш чоры поэзиясендә ... ел урталарыннан үзгәреш барлыкка килә

- а. 1943 ел урталарыннан
- б. 1941 ел урталарыннан
- в. 1942 ел урталарыннан

9. Ф.Кәримнең сугыш чоры ижатына хас үзенчәлек

- а. яшәү һәм үлем турында фәлсәфи уйлану
- б. социалистик хезмәт, совет кешесенең гуманлыгы
- в. тоткынлыкның ачы газабы

10. Барыгыз болынга, балалар!

Йөгерегез, уйнагыз, көлегеz!

Бу шигырь юллары ... М.Жәлилнең шигыреннән алынган

- а. “Болында”
- б. “Уен”
- в. “Чәчәкләр”

11. М.Жәлилнең “Дуска” шигыре багышланган шәхес

- а. Г.Кашшаф
- б. хатыны Әминә
- в. А.Алиш

12. М.Жәлилнең “Кошчык” шигырендә жыр һәм кошчык образының әдәби төре

- а. метафора
- б. эпитет
- в. аллегория
- г. символ

13. Ф.Хөснинең “Йөзек кашы” повестындагы төп каршылык

- а. Айдарның үз эчендә
- б. Вәсилә – Госман
- в. Айдар – Вәсилә
- г. Айдар – Госман

14. А.Шамовның героинясы Рәүфәнең язмышы Г.Ибраһимов әсәрендәге ....героинясын хәтерләтә

- а. “Татар хатыны ниләр күрми”, Гөлбану
- б. “Яшь йөрәкләр”, Мәрьям
- в. “Казакъ кызы”, Карлыгачсылу

15. Р.Ишморатның “Кайту” (1942) пьесасындагы сугыштан кайткан герой

- а. Хәмит
- б. Ирбулат
- в. Сабир Яруллин
- г. Ильяс

16. Х.Туфанның “Кулын канга батырса да ...” шигырендә аталган шәхесләр

- а. Пушкин, Тукай
- б. Пушкин, Жәлил
- в. Тукай, Жәлил

17. 1940-50 нче елларда Х.Туфан ижатында яңа тип строфа төзелеше

- а. беренче һәм бишенче юлларның кабатлануы
- б. дүртенче һәм бишенче юллар кабатлана
- в. өченче һәм дүртенче юллар кабатлана

18. Х.Туфанның “Киев каз” шигырендә төп композицион принцип

- а. көчәйтү
- б. кабатлау
- в. монтаж
- г. каршы кую

19. Г.Бәшировның “Намус” романындагы пафос төре

- а. комик
- б. драматик
- в. героик
- г. трагик

20. Ә.Фәйзиниң “Тукай” романының жанр формасы

- а. тарихи-биографик роман
- б. социаль-тарихи роман
- в. тарихи роман
- г. тарихи-революцион

21. Н. Исәнбәтнең “Хужа Насретдин” комедиясендәге конфликтның төп сәбәбе

- а. Хужаның тапкырлыгы, зирәклеге
- б. халыкның ризыгын ашаучы фил

22. М.Жәлилнең “Сандугач һәм чишмә” әсәренең жанры

- а. баллада
- ә) поэма
- б) шигырь

23. М.Жәлилнең “Алтынчәч”, “Илдар” либреттосына көй язган композитор

- а. М.Мозаффаров
- б. С.Сәйдәшев
- в. Н.Жиһанов

24. “Хөкем алдыннан” дигән картинаның авторы

- а. Л.Фәттахов
- б. Х.Якупов
- в. Ф.Якупов

25. 13 яшьлек М.Жәлил шигырьләре басылып чыккан имза

- а. Жәлил
- б. Кечкенә Жәлил
- в. Муса
- г. М.Ж.

II вариант

1. Х.Туфан ижатының чорларга бүленеше

- а. 20-60 нчы еллар; 60-81 нче еллар
- б. 20-30 нчы еллар; 40-50 нчы еллар; 60-81 нче еллар
- в. 20 нче еллар; 30 нчы еллар; 40-60 нчы еллар; 60-81 нче еллар

2. Ә. Давыдов ... традицияләрен дәвам итүче

- а. Маяковский, Такташ
- б. Пушкин, Тукай
- в. Жәлил, Такташ

3. М.Жәлилнең әсирлеккә алынган елы

- а. 1942
- б. 1945
- в. 1943

4. М.Жәлилнең гомер юлы

- а. 1909-1945
- б. 1919-1968
- в. 1906-0944
- г. 1903-1958

5. Советлар Союзы Герое һәм Ленин премиясе алган шагыйрь

- а. Ә.Давыдов
- б. Ф.Кәрим
- в. С.Баттал
- г. М.Жәлил

6. Сугыш чоры поэзиясендә ... ел урталарыннан үзгәреш барлыкка килә

- а. 1943 ел урталарыннан
- б. 1941 ел урталарыннан
- в. 1942 ел урталарыннан

7. А.Твардовскийның “Кинлекләр” поэмасын татарчага тәржемә итүче

- а. Ә.Давыдов
- б. С.Хәким
- в. С.Баттал

8. М.Горькийның “Ана” романы белән аваздаш әсәре

- а. К.Нәжми “Якты сукмак”
- б. К.Нәжми “Кояшлы яңгыр”
- в. К.Нәжми “Язгы жыллар

9. М.Жәлилнең “Дуска” шигыре багышланган шәхес

- а. Г.Кашшаф
- б. хатыны Әминә
- в. А.Алиш

10. М.Жәлилнең “Кошчык” шигырендә жыр һәм кошчык образының әдәби төре

- а. метафора
- б. эпитет
- в. аллегория
- г. символ

11. Ф.Кәримнең сугыш чоры ижатына хас үзенчәлек

- а. яшәү һәм үлем турында фәлсәфи уйлану
- б. социалистик хезмәт, совет кешесенең гуманитарлыгы
- в. тоткынлыкның ачы газабы

12. Барыгыз болынга, балалар!

Йөгерегез, уйнагыз, көлегез!

Бу шигырь юллары ... М.Жәлилнең шигыреннән алынган

- а. “Болында”
- б. “Уен”
- в. “Чәчәкләр”

13. Р.Ишморатның “Кайту” (1942) пьесасындагы сугыштан кайткан герой

- а. Хәмит
- б. Ирбулат
- в. Сабир Яруллин
- г. Ильяс

14. Х.Туфанның “Кулын канга батырса да ...” шигырендә аталган шәхесләр

- а. Пушкин, Тукай
- б. Пушкин, Жәлил
- в. Тукай, Жәлил

15. Ф.Хөснинең “Йөзек кашы” повестындагы төп каршылык

- а. Айдарның үз эчендә
- б. Вәсилә – Госман
- в. Айдар – Вәсилә
- г. Айдар – Госман

16. А.Шамовның героинясы Рәүфәнәң язмышы Г.Ибраһимов әсәрендәге ...героинясын хәтерләтә

- а. “Татар хатыны ниләр күрми”, Гөлбану
- б. “Яшь йөрәкләр”, Мәрьям
- в. “Казакъ кызы”, Карлыгачсылу

17. Г.Бәшировның “Намус” романындагы пафос төре

- а. комик
- б. драматик
- в. героик
- г. трагик

18. Ә.Фәйзинең “Тукай” романының жанр формасы

- а. тарихи-биографик роман
- б. социаль-тарихи роман
- в. тарихи роман
- г. тарихи-революцион

19. 1940-50 нче елларда Х.Туфан ижатында яңа тип строфа төзелеше

- а. беренче һәм бишенче юлларның кабатлануы
- б. дүртенче һәм бишенче юллар кабатлана
- в. өченче һәм дүртенче юллар кабатлана

20. Х.Туфанның “Киек каз” шигырендә төп композицион принцип

- а. көчәйтү
- б. кабатлау
- в. монтаж
- г. каршы кую

21. М.Жәлилнең “Алтынчәч”, “Илдар” либреттосына көй язган композитор

- а. М.Мозаффаров
- б. С.Сәйдәшев
- в. Н.Жиһанов

22. “Хөкем алдыннан” дигән картинаның авторы

- а. Л.Фәттахов
- б. Х.Якупов
- в. Ф.Якупов

23. 13 яшьлек М.Жәлил шигырьләре басылып чыккан имза

- а. Жәлил
- б. Кечкенә Жәлил
- в. Муса
- г. М.Ж.

24. Н. Исәнбәтнең “Хужа Насретдин” комедиясендәге конфликтның төп сәбәбе

- а. Хужаның тапкырлыгы, зирәклеге
- б. халыкның ризыгын ашаучы фил

25. М.Жәлилнең “Сандугач һәм чишмә” әсәренең жанры

- а. баллада
- ә) поэма
- б) шигырь

I вариант

1. М.Жәлилнең “Моабит дәфтәрләр”енә тупланган шигырьләренең саны ...

- а) 95
- б) 1010
- в) 110
- г) 94

2. “Моабит дәфтәрләр”ен беренче татар Язучылар берлегенә кайтарган шәхес

- а) Андре Тимерманс
- б) Нигъмәт Терегулов

3. Ф.Хөснинең “Утызынчы ел” (1961) романы ... романына барып тоташа

- а) “Жәй башы”
- б) “Авыл өстендә йолдызлар”
- в) “Жир тыңдый”
- г) “Жәяүле кеше сукмагы”

4. Ә. Давыдов ... традицияләрен дәвам итүче

- а. Маяковский, Такташ
- б. Пушкин, Тукай
- в. Жәлил, Такташ

5. А.Твардовскийның “Кинлекләр” поэмасын татарчага тәржемә итүче

- а. Ә.Давыдов
- б.С.Хәким
- в. С.Батгал

6. М.Горькийның “Ана” романы белән аваздаш әсәре

- а. К.Нәжми “Якты сукмак”
- б. К.Нәжми “Кояшлы яңгыр”
- в. К.Нәжми “Язгы жилләр

7. Советлар Союзы Герое һәм Ленин премиясе алган шагыйрь

- а. Ә.Давыдов
- б. Ф.Кәрим
- в. С.Батгал
- г. М.Жәлил

8. Сугыш чоры поэзиясендә ... ел урталарыннан үзгәреш барлыкка килә

- а. 1943 ел урталарыннан
- б. 1941 ел урталарыннан
- в. 1942 ел урталарыннан

9. Ф.Кәримнең сугыш чоры ижатына хас үзенчәлек

- а. яшәү һәм үлем турында фәлсәфи уйлану
- б. социалистик хезмәт, совет кешесенең гуманлыгы
- в. тоткынлыкның ачы газабы

10. Барыгыз болынга, балалар!

Йөгереgez, уйнагыз, көлеgez!

Бу шигырь юллары ... М.Жәлилнең шигыреннән алынган

- а. “Болында”
- б. “Уен”
- в. “Чәчәкләр”

11. М.Жәлилнең “Дуска” шигыре багышланган шәхес

- а. Г.Кашшаф
- б. хатыны Әминә
- в. А.Алиш

12. М.Жәлилнең “Кошчык” шигырендә жыр һәм кошчык образының әдәби төре

- а. метафора
- б. эпитет
- в. аллегория
- г. символ

13. Ф.Хөсниннең “Йөзек кашы” повестындагы төп каршылык

- а. Айдарның үз эчендә
- б. Вәсилә – Госман
- в. Айдар – Вәсилә
- г. Айдар – Госман

14. А.Шамовның героинясы Рәүфәнең язмышы Г.Ибраһимов әсәрендәге ...героинясын хәтерләгә

- а. “Татар хатыны ниләр күрми”, Гөлбану
- б. “Яшь йөрәкләр”, Мәрьям
- в. “Казакъ кызы”, Карлыгачсылу

15. Р.Ишморатның “Кайту” (1942) пьесасындагы сугыштан кайткан герой

- а. Хәмит
- б. Ирбулат
- в. Сабир Яруллин
- г. Ильяс

16. Х.Туфанның “Кулын канга батырса да ...” шигырендә аталган шәхесләр

- а. Пушкин, Тукай
- б. Пушкин, Жәлил
- в. Тукай, Жәлил

17. 1940-50 нче елларда Х.Туфан ижатында яңа тип строфа төзелеш

- а. беренче һәм бишенче юлларның кабатлануы
- б. дүртенче һәм бишенче юллар кабатлана
- в. өченче һәм дүртенче юллар кабатлана

18. Х.Туфанның “Киев каз” шигырендә төп композицион принцип

- а. көчәйтү
- б. кабатлау
- в. монтаж
- г. каршы кую

19. Г.Бәшировның “Намус” романындагы пафос төре

- а. комик
- б. драматик
- в. героик
- г. трагик

20. Ә.Фәйзиннең “Тукай” романының жанр формасы

- а. тарихи-биографик роман
- б. социаль-тарихи роман
- в. тарихи роман
- г. тарихи-революцион

21. Н. Исәнбәтнең “Хужа Насретдин” комедиясендәге конфликтның төп сәбәбе

- а. Хужаның тапкырлыгы, зирәклег
- б. халыкның ризыгын ашаучы фил

22. М.Жәлилнең “Сандугач һәм чишмә” әсәренең жанры

- а. баллада
- ә) поэма
- б) шигырь

23. М.Жәлилнең “Алтынчәч”, “Илдар” либреттосына көй язган композитор

- а. М.Мозаффаров
- б. С.Сәйдәшев

в. Н.Жиһанов

24. “Хөкем алдыннан” дигән картинаның авторы

- а. Л.Фәттахов
- б. Х.Якупов
- в. Ф.Якупов

25. 13 ышылек М.Жәлил шигырьләре басылып чыккан имза

- а. Жәлил
- б. Кечкенә Жәлил
- в. Муса
- г. М.Ж.

II вариант

1. Ф.Хөсниниң “Утызынчы ел” (1961) романы ... романына барып тоташа

- а) “Жәй башы”
- б) “Авыл өстендә йолдызлар”
- в) “Жир тыңдый”
- г) “Жәяүле кеше сукмагы”

2. Ә. Давыдов ... традицияләрен дәвам итүче

- а. Маяковский, Такташ
- б. Пушкин, Тукай
- в. Жәлил, Такташ

3. М.Жәлилниң “Моабит дәфтәрләр”енә тупланган шигырьләренң саны ...

- а) 95
- б) 1010
- в) 110
- г) 94

4. “Моабит дәфтәрләр”ен беренче татар Язучылар берлегенә кайтарган шәхес

- а) Андре Тимерманс
- б) Нигъмәт Терегулов

5. Советлар Союзы Герое һәм Ленин премиясе алган шагыйрь

- а. Ә.Давыдов
- б. Ф.Кәрим
- в. С.Баттал
- г. М.Жәлил

6. Сугыш чоры поэзиясендә ... ел урталарыннан үзгәреш барлыкка килә

- а. 1943 ел урталарыннан
- б. 1941 ел урталарыннан
- в. 1942 ел урталарыннан

7. А.Твардовскийның “Киңлекләр” поэмасын татарчага тәржемә итүче

- а. Ә.Давыдов
- б. С.Хәким
- в. С.Баттал

8. М.Горькийның “Ана” романы белән аваздаш әсәре

- а. К.Нәжми “Якты сукмак”
- б. К.Нәжми “Кояшлы яңгыр”
- в. К.Нәжми “Язгы жилләр”

9. М.Жәлилниң “Дуска” шигыре багышланган шәхес

- а. Г.Кашшаф
- б. хатыны Әминә
- в. А.Алиш

10. М.Жәлилниң “Кошчык” шигырендә жыр һәм кошчык образының әдәби төре

- а. метафора
- б. эпитет
- в. аллегория
- г. символ

11. Ф.Кәримнең сугыш чоры ижатына хас үзенчәлек

- а. яшәү һәм үлем турында фәлсәфи уйлану
- б. социалистик хезмәт, совет кешесенең гуманлыгы
- в. тоткынлыкның ачы газабы

12. Барыгыз болынга, балалар!

Йөгерегез, уйнагыз, көлегез!

Бу шигырь юллары ... М.Жәлилнең шигыреннән алынган

- а. “Болында”
- б. “Уен”
- в. “Чәчәкләр”

13. Р.Ишморатның “Кайту” (1942) пьесасындагы сугыштан кайткан герой

- а. Хәмит
- б. Ирбулат
- в. Сабир Яруллин
- г. Ильяс

14. Х.Туфанның “Кулын канга батырса да ...” шигырендә аталган шәхесләр

- а. Пушкин, Тукай
- б. Пушкин, Жәлил
- в. Тукай, Жәлил

15. Ф.Хөснинең “Йөзек кашы” повестындагы төп каршылык

- а. Айдарның үз эчендә
- б. Вәсилә – Госман
- в. Айдар – Вәсилә
- г. Айдар – Госман

16. А.Шамовның героинясы Рәүфәнең язмышы Г.Ибраһимов эсәрендәге ...героинясын хәтерләгә

- а. “Татар хатыны ниләр күрми”, Гөлбану
- б. “Яшь йөрәкләр”, Мәрьям
- в. “Казакъ кызы”, Карлыгачсылу

17. Г.Бәшировның “Намус” романындагы пафос төре

- а. комик
- б. драматик
- в. героик
- г. трагик

18. Ә.Фәйзинең “Тукай” романының жанр формасы

- а. тарихи-биографик роман
- б. социаль-тарихи роман
- в. тарихи роман
- г. тарихи-революцион

19. 1940-50 нче елларда Х.Туфан ижатында яңа тип строфа төзелеше

- а. беренче һәм бишенче юлларның кабатлануы
- б. дүртенче һәм бишенче юллар кабатлана
- в. өченче һәм дүртенче юллар кабатлана

20. Х.Туфанның “Киек каз” шигырендә төп композицион принцип

- а. көчәйтү
- б. кабатлау
- в. монтаж
- г. каршы кую

21. М.Жәлилнең “Алтынчәч”, “Илдар” либреттосына көй язган композитор

- а. М.Мозаффаров
- б. С.Сәйдәшев
- в. Н.Жиһанов

22. “Хөкем алдыннан” дигән картинаның авторы

- а. Л.Фәттахов
- б. Х.Якупов
- в. Ф.Якупов

23. 13 яшьлек М.Жәлил шигырьләре басылып чыккан имза

- а. Жәлил
- б. Кечкенә Жәлил
- в. Муса
- г. М.Ж.

24. Н. Исәнбәтнең “Хужа Насретдин” комедиясендәге конфликтның төп сәбәбе

- а. Хужаның тапкырлыгы, зирәклеге
- б. халыкның ризыгын ашаучы фил

25. М.Жәлилнең “Сандугач һәм чишмә” әсәренең жанры

- а) баллада
- ә) поэма
- б) шигырь

I вариант

1. Гариф Ахуновның кайсы әсәрендә Нурия образы бар.
  - а) Чикләвек төше;
  - б) Идел кызы;
  - в) Хәзинә.
2. Йә, нишлибез соң гөлкәйләрем Болай булгач, безнең бодай орлыгыбыз житми бит... реплика Г.Бәшировның кайсы әсәреннән алынган.
  - а) Жидегән чишмә;
  - б) Намус;
  - в) Туган ягым яшел бишек.
3. Өч аршин жир повестендә кем Карачура авылына кайта.
  - а) Инсаф;
  - б) Мирвәли;
  - в) Өхмулла.
4. Мөхәммәт Мәһдиевнең әсәрендә Ата кара тарақанның кан әйләнешеу әйтә алмаган герой:
  - а) Өлтафи;
  - б) Өркәшә;
  - в) Зарифуллин.
5. Кол Гали, Бала күңеле далада әсәрләренең авторы кем.
  - а) Р.Батулла;
  - б) Н.Исәнбәт;
  - в) Н.Фәттах.
6. Н.Фәттаһның Бала күңеле далада нинди жанрдагы әсәр.
  - а) пьеса;
  - б) роман;
  - в) поэма.
7. Р.Мөхәммәдиевнең Истәлек өчен Гыйлемханга повесте ничек тәмамлана.
  - а) Гыйлемхан дәү апасы белән бергә авылында яшәп кала;
  - б) Гыйлемхан хатыны һәм балалары янына шәһәргә китә;
  - в) Гыйлемхан эзсез югала.
8. Хәзинә романындагы Кәримнең яшә чагында яратып йөргән кыз исеме.
  - а) Мөнвәрә;
  - б) Сәггидә;
  - в) Шәмсия;
  - г) Миләүшә.
9. Г.Ахунов Хужалар романының төп герой.
  - а) Арслан;
  - б) Кәрим;
  - в) Шәвәли;
  - г) Фирүзә.
10. Гомәр Бәширов язган автобиографик әсәр:
  - а) Намус;
  - б) Сиваш;
  - в) Туган ягым яшел бишек.
11. Р.Төхфәтуллинның Авылдашым Нәби әсәренең төп идеясе нинди.
  - а) ир язмышы ил язмышы;
  - б) һәр кешегә туган ягы кадерле;
  - в) дингә ышанмау.
12. Н.Фәттаһның Ител суы ака торур әсәрендәге Казаяк ыруының башында ... тора.
  - а) Ямгырчы би;
  - б) Будрач сукман;
  - в) Тотыш;
13. Хәзинәнең дәвами кайчан языла (Хужалар)
  - а) 1940;
  - б) 1950;
  - в) 1968.
14. Гариф Ахуновның Хәзинә романы нинди хезмәт ияләре турында.
  - а) иген үстерүчеләр;
  - б) табиблар;
  - в) нефть чыгаручылар.
15. Авылдашым Нәби әсәренең һәр бүлегә ... белән тәмамлана.
  - а) мәкаль;
  - б) гыйбрәтле сүз;
  - в) табышмак.
16. Мөхәммәт Мәһдиевнең Без кырык беренче ел балалары исемле беренче әсәре нинди журналда басылып чыга.
  - а) Казан утлары;
  - б) Чаян;
  - в) Шура.

17. Н.Фәттахның Ител суы ака торур эсәрендәгә төп геройның исеме:
- Күрән би;
  - Тотыш;
  - Койтым бикә.
18. Р.Мөхәммәдиевның татар авылы тормышын, яшь буын кешеләре һәм өлкәннәр арасындагы үзара мөнәсәбәтләрне тасвирлаган эсәре:
- Кенәри читлек кошы;
  - Истәлек өчен Гыйлемханга;
  - Сират күпере.
19. Ә.Еникинең кайсы эсәрендә буыннар бәрелеше проблемасы сурәтләнгән.
- Шаяру;
  - Уяну;
  - Әйтәлмәгән васыять.
20. Аяз Гыйләжәвның Этәч менгә читәнгә эсәрендә араларында низаг чыккан күршеләр.
- Сәләхетдин белән Мирфатыһ;
  - Саман белән Шәмсетдин;
  - Мирхәт белән Гаяз.
21. Язгы кәрваннәр эсәре кайсы чорны сурәтли.
- сугыш;
  - бутынычлык;
  - ачлык.
22. Хәзинә романында вакыйгалар кайсы авылда бара.
- Мөслим;
  - Өчиле;
  - Октябрь;
  - Кәлимәт.
23. Хәзинә романындагы Арсланның беренче мөхәббәте
- Мөнәвәрә;
  - Сәгыйдә;
  - Рушания;
  - Алия.
24. Н.Фәттахның Итил суы ака торур эсәрендә түбәндәгә бәйрәмнәрнең кайсылары искә алына.
- Нәүрүз;
  - Нардуган;
  - Беренче яңгыр туе;
  - Сөмбелә;
  - Сабан туе.
25. А.Расихның Ике буйдак эсәре жанры буенча ...
- роман;
  - хикәя;
  - пьеса.
26. Сөембикә ханбикәнең фажигале тормышын сурәтләгән роман
- Шайтан каласы;
  - Сөембикә ханбикә һәм Иван Грозный;
  - Сулар үргә аксада.
27. А.Гыйләжәв нинди эсәрләре өчен 1983 нче елда Г.Тукай исемендәгә Дәүләт премиясе белән бүләкләнә.
- Жомга көн кич белән, Этәч менгән читәнгә;
  - Өч аршын жир;
  - Яра.
28. А.Гыйләжәв нинди эсәрендә Мирвәли үзенең эшләп тапкан байлыгын авыл кешеләре белән бүлешергә теләми.
- Дүртәү;
  - Жиз кыңгырау;
  - Өч аршын жир.
29. М. Хәбибуллинның беренче эсәре
- Икмәк кадерә;
  - Унсигезенче яз;
  - Илчегә үлем юк.

II вариант

1. Гариф Ахуновның кайсы эсәрендә Нурия образы бар.
- Чикләвек төше;
  - Идел кызы;
  - Хәзинә.
2. Йә, нишлибез соң гөлкәйләрәм Болай булгач, безнең бодай орлыгыбыз житми бит... реплика Г.Бәшировның кайсы эсәреннән алынган.
- Жидегән чишмә;
  - Намус;
  - Туган ягым яшел бишек.
3. Өч аршин жир повестендә кем Карачура авылына кайта.
- Инсаф;
  - Мирвәли;

- в) Әхмүлла.
4. Мөхәммәт Мәһдиевнәң әсәрәндә Ата кара тарақанның кан әйләнешеу әйтә алмаған герой:
- а) Әлтафи;
б) Әркәшә;
в) Зарифуллин.
5. Кол Гали, Бала күңеле далада әсәрләренәң авторы кем.
- а) Р.Батулла;
б) Н.Исәнбәт;
в) Н.Фәттах.
6. Н.Фәттаһның Бала күңеле далада нинди жанрдагы әсәр.
- а) пьеса;
б) роман;
в) поэма.
7. Р.Мөхәммәдиевнәң Истәлек өчен Гыйлемханга повесте ничек тәмамлана.
- а) Гыйлемхан дәү апасы белән бергә авылында яшәп кала;
б) Гыйлемхан хатыны һәм балалары янына шәһәргә китә;
в) Гыйлемхан әссез югала.
8. Хәзинә романындагы Кәримнәң яшь чагында яратып йөргән кыз исеме.
- а) Мөнәвәрә;
б) Сәгыйдә;
в) Шәмсия;
г) Миләүшә.
9. Г.Ахунов Хужалар романының төп герос
- а) Арслан;
б) Кәрим;
в) Шәвәли;
г) Фирүзә.
10. Гомәр Бәширов язған автобиографик әсәр:
- а) Намус;
б) Сиваш;
в) Туган ягым яшел бишек.
11. Р.Төхфәтуллинның Авылдашым Нәби әсәрәнен төп идеясе нинди.
- а) ир язмышы ил язмышы;
б) һәр кешегә туган ягы кадерле;
в) дингә ышанмау.
12. Н.Фәттаһның Ител суы ака торур әсәрәндәге Казаяк ыруының башында ... тора.
- а) Ямгырчы би;
б) Будрач сукман;
в) Тотыш;
13. Хәзинәнен дәвами кайчан языла (Хужалар)
- а) 1940;
б) 1950;
в) 1968.
14. Гариф Ахуновның Хәзинә романы нинди хезмәт ияләре турында.
- а) иген үстерүчеләр;
б) табиблар;
в) нефть чыгаручылар.
15. Авылдашым Нәби әсәрәнен һәр бүлегә ... белән тәмамлана.
- а) мәкаль;
б) гыйбрәтле сүз;
в) табышмак.
16. Мөхәммәт Мәһдиевнәң Без кырык беренче ел балалары исемле беренче әсәрә нинди журналда басылып чыга.
- а) Казан утлары;
б) Чаян;
в) Шура.
17. Н.Фәттаһның Ител суы ака торур әсәрәндәге төп геройның исеме:
- а) Күрән би;
б) Тотыш;
в) Койтым бикә.
18. Р.Мөхәммәдиевнәң татар авылы тормышын, яшь буын кешеләре һәм өлкәннәр арасындагы үзара мөнәсәбәтләренә тасвирлаган әсәрә:
- а) Кенәри читлек кошы;
б) Истәлек өчен Гыйлемханга;
в) Сират күперә.
19. Ә.Еникинәң кайсы әсәрәндә буыннар бәрелешә проблемасы сурәтләнгән.
- а) Шаяру;
б) Уяну;
в) Әйтәлмәгән васыять.
20. Аяз Гыйләжәвның Өтәч менгә читәнгә әсәрәндә араларында низаг чыккан күршеләр.
- а) Сәләхәтдин белән Мирфатыһ;
б) Саман белән Шәмсетдин;
в) Мирхәт белән Гаяз.
21. Язгы кәрваннәр әсәрә кайсы чорны сурәтли.

- а) сугыш;
- б) ытычлык;
- в) ачлык.

22. Хэзинэ романында вакыйгалар кайсы авылда бара.

- а) Мөслим;
- б) Өчиле;
- в) Октябрь;
- г) Кәлимәт.

23. Хэзинэ романындагы Арсланның беренче мөхәббәте

- а) Мөнәвәрә;
- б) Сәгыйдә;
- в) Рушания;
- г) Алия.

24. Н.Фәттахның Итил суы ака торур эсәрендә түбәндәге бәйрәмнәрнең кайсылары искә алына.

- а) Нәүрүз;
- б) Нардуган;
- в) Беренче яңгыр туе;
- г) Сөмбелә;
- д) Сабан туе.

25. А.Расихның Ике буйдак эсәре жанры буенча ...

- а) роман;
- б) хикәя;
- в) пьеса.

26. Сөембикә ханбикәнең фажигале тормышын сурәтләгән роман

- а) Шайтан каласы;
- б) Сөембикә ханбикә һәм Иван Грозный;
- в) Сулар үргә аксада.

27. А.Гыйләжев нинди эсәрләре өчен 1983 нче елда Г.Тукай исемендәге Дәүләт премиясе белән бүләкләнә.

- а) Жомга көн кич белән, Этәч менгән читәнгә;
- б) Өч аршын жир;
- в) Яра.

28. А.Гыйләжев нинди эсәрендә Мирвәли үзенең эшләп тапкан байлыгын авыл кешеләре белән бүлешергә теләми.

- а) Дүртгәү;
- б) Жиз кыңгырау;
- в) Өч аршын жир.

29. М. Хәбибуллинның беренче эсәре

- а) Икмәк кадерә;
- б) Унсигезенче яз;
- в) Илчегә үлем юк.

4.1.2. Реферат по темам 12,13,14,15,16,17,18,19,20

4.1.2.1. Порядок проведения и процедура оценивания

Обучающиеся самостоятельно пишут работу на заданную тему и сдают преподавателю в письменном виде. В работе производится обзор материала в определённой тематической области либо предлагается собственное решение определённой теоретической или практической проблемы. Оцениваются проработка источников, изложение материала, формулировка выводов, соблюдение требований к структуре и оформлению работы, своевременность выполнения. В случае публичной защиты реферата оцениваются также ораторские способности.

4.1.2.2. Критерии оценивания

Баллы в интервале 21-25 от максимальных ставятся, если обучающийся правильно выполнил все задания.

Продемонстрирован высокий уровень владения материалом. Проявлены превосходные способности применять знания и умения к выполнению конкретных заданий.

Баллы в интервале 15-20 от максимальных ставятся, если обучающийся правильно выполнил большую часть заданий. Присутствуют незначительные ошибки. Продемонстрирован хороший уровень владения материалом.

Проявлены средние способности применять знания и умения к выполнению конкретных заданий.

Баллы в интервале 11-14 от максимальных ставятся, если обучающийся задания выполнил более чем наполовину. Присутствуют серьёзные ошибки. Продемонстрирован удовлетворительный уровень владения материалом. Проявлены низкие способности применять знания и умения к выполнению конкретных заданий.

Баллы в интервале 0-10 от максимальных ставятся, если обучающийся задания выполнил менее чем наполовину. Продемонстрирован неудовлетворительный уровень владения материалом. Проявлены недостаточные способности применять знания и умения к выполнению конкретных заданий.

4.1.2.3. Содержание оценочного средства

1. Татар әдәбиятында сәяхәтнамә жанры.
2. XIX йөз татар шагыйрьләре ижаты (Г.Биктимирова, Х.Гыйсмәтуллина, Г.Рәхмәтуллина, Г.Сәмитова һ.б.)
3. Р.Фәхрәддиновның методик мирасы.
4. Акмулла халык мәнфәгатен кайгыртучы.
5. М. Акъегетзадәнең Хисаметдин менла повестенең сюжет-композициясе.
6. З. Бигиевның Зур генаһлар романында геройлар системасы.
7. Күренекле мәгърифәтчеләр һәм аларның эшчәнлеге.

8. Беренче драматурглар ижаты.
9. XIX йөзгә икенче яртысында татарларда мәгърифәтчелек хәрәкәте. Аның үзенчәлекләре.
10. Күренекле татар мәгърифәтчеләре, алар эшчәнлек күрсәткән өлкәләр

4.1.3. Устный опрос по темам №1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11).

4.1.3.1. Порядок проведения.

Устный опрос проводится на практических занятиях. Обучающиеся выступают с докладами, сообщениями, дополнениями, участвуют в дискуссии, отвечают на вопросы преподавателя. Оценивается уровень домашней подготовки по теме, способность системно и логично излагать материал, анализировать, формулировать собственную позицию, отвечать на дополнительные вопросы.

4.1.3.2. Критерии оценивания.

Баллы в интервале 9-10 от максимальных ставятся, если обучающийся в ответе качественно раскрыл содержание темы. Ответ хорошо структурирован. Прекрасно освоен понятийный аппарат. Продемонстрирован высокий уровень понимания материала, превосходное умение формулировать свои мысли, обсуждать дискуссионные положения.

Баллы в интервале 7-8 от максимальных ставятся, если обучающийся раскрыл основные вопросы темы. Структура ответа в целом адекватна теме. Хорошо освоен понятийный аппарат. Продемонстрирован хороший уровень понимания материала, хорошее умение формулировать свои мысли, обсуждать дискуссионные положения.

Баллы в интервале 5-6 от максимальных ставятся, если обучающийся частично раскрыл тему. Ответ слабо структурирован. Понятийный аппарат освоен частично. Понимание отдельных положений из материала по теме, удовлетворительное умение формулировать свои мысли, обсуждать дискуссионные положения.

Баллы в интервале 0-4 от максимальных ставятся, если обучающийся тему не раскрыл. Понятийный аппарат освоен неудовлетворительно. Понимание материала фрагментарное или отсутствует. Отсутствует способность формулировать свои мысли, обсуждать дискуссионные положения.

4.1.3.3. Содержание оценочного средства.

1. Нәрсә ул әдәби мирас? Аны өйрәнүгә әһәмияте. Борынгы әдәбиятны чорларга бүлү.
2. Гомүмтөрки язма истәлекләр, аларны өйрәнү тарихы.
3. Руник, уйгур яззулары истәлекләр, аларны өйрәнүгә әһәмияте.
4. 13 йөздә язылган «Кодекс куманикус» китабы, аның төзелеш үзенчәлеге һәм өйрәнү әһәмияте.
5. Болгар дәүләте турында сәяхәтчеләр язмалары, фольклор истәлекләр.
6. Болгар дәүләтенә ислам динен кабул итүе, аның әдәбият – культура үсешендә тәэсире.
7. Кол Галиннең «Кыйссаи Йосыф» әсәре һәм авторның үзе турында мағлүматлар.
8. «Кыйссаи Йосыф» кулъязмаларының сакланышы, әсәргә халык арасында кин таралышы сәбәпләре.
9. «Кыйссаи Йосыф» әсәрендә гуманизм идеясе бирелеше.
10. «Кыйссаи Йосыф» әсәрендә күтәрелгән проблемалар, сюжет линияләре.
11. Кол Галиннең «Кыйссаи Йосыф» әсәрендә ислам диненә тугрылык идеясе чагылышы.
12. Борынгы татар әдәбиятында суфичылык идеясе чагылышы.
13. XIX йөз әдәбиятының үсеш үзенчәлекләре
14. XIX йөзгә беренче яртысында татарларда ижтимагый һәм мәдәни хәрәкәт
15. Әбелмәних Каргалый ижаты

4.2. Оценочные средства промежуточной аттестации

4.2.1. Экзамен

4.2.1.1. Порядок проведения.

Промежуточная аттестация нацелена на комплексную проверку освоения дисциплины. Обучающийся получает вопрос(ы)/задание(я) и время на подготовку. Промежуточная аттестация проводится в устной, письменной или компьютерной форме. Оценивается владение материалом, его системное освоение, способность применять нужные знания, навыки и умения при анализе проблемных ситуаций и решении практических заданий. Каждая часть зачета оценивается максимально в 25 баллов, а затем баллы суммируются, в итоге студент может заработать 50 баллов

4.2.1.2. Критерии оценивания.

Баллы в интервале 43-50 от максимальных ставятся, если обучающийся продемонстрировал всестороннее, систематическое и глубокое знание учебно-программного материала, умение свободно выполнять задания, предусмотренные программой, усвоил основную литературу и знаком с дополнительной литературой, рекомендованной программой дисциплины, усвоил взаимосвязь основных понятий дисциплины в их значении для приобретаемой профессии, проявил творческие способности в понимании, изложении и использовании учебно-программного материала.

Баллы в интервале 35-42 от максимальных ставятся, если обучающийся продемонстрировал полное знание учебно-программного материала, успешно выполнил предусмотренные программой задания, усвоил основную литературу, рекомендованную программой дисциплины, показал систематический характер знаний по дисциплине и способен к их самостоятельному пополнению и обновлению в ходе дальнейшей учебной работы и профессиональной деятельности.

Баллы в интервале 28-34 от максимальных ставятся, если обучающийся продемонстрировал знание основного учебно-программного материала в объеме, необходимом для дальнейшей учебы и предстоящей работы по профессии, справился с выполнением заданий, предусмотренных программой, знаком с основной литературой, рекомендованной программой дисциплины, допустил погрешности в ответе на экзамене и при выполнении экзаменационных заданий, но обладает необходимыми знаниями для их устранения под руководством преподавателя.

Баллы в интервале 0-27 от максимальных ставятся, если обучающийся продемонстрировал знание основного учебно-программного материала в объеме, необходимом для дальнейшей учебы и предстоящей работы по профессии, справился с выполнением заданий, предусмотренных программой, знаком с основной литературой, рекомендованной программой дисциплины, допустил погрешности в ответе на экзамене и при выполнении

экзаменационных заданий, но обладает необходимыми знаниями для их устранения под руководством преподавателя.

4.2.1.3. Оценочные средства.

1. Нәрсә ул әдәби мирас? Аны өйрәнүнең әһәмияте. Борынғы әдәбиятны чорларга бүлү.
2. Гомүмтөрки язма истәлекләр, аларны өйрәнү тарихы.
3. Руник, уйгур язуды истәлекләр, аларны өйрәнүнең әһәмияте.
4. 13 йөздә язылган «Кодекс куманикус» китабы, аның төзелеш үзенчәлеге һәм өйрәнү әһәмияте.
5. Болгар дәүләте турында сәяхәтчеләр язмалары, фольклор истәлекләр.
6. Болгар дәүләтенә ислам динен кабул итүе, аның әдәбият – культура үсешендә тәэсире.
7. Кол Галинең «Кыйссаи Йосыф» әсәре һәм авторның үзе турында мәгълүматлар.
8. «Кыйссаи Йосыф» кулъязмаларының сакланышы, әсәренң халык арасында киң таралышы сәбәпләре.
9. «Кыйссаи Йосыф» әсәрендә гуманизм идеясе бирелеше.
10. «Кыйссаи Йосыф» әсәрендә күтәрелгән проблемалар, сюжет линияләре.
11. Кол Галинең «Кыйссаи Йосыф» әсәрендә ислам диненә тугрылык идеясе чагылышы.
12. Борынғы татар әдәбиятында суфичылык идеясе чагылышы.
13. XIX йөз әдәбиятының үсеш үзенчәлекләре
14. XIX йөзнен беренче яртысында татарларда ижтимагый һәм мәдәни хәрәкәт
15. Әбелмәних Каргалый ижаты
16. Н. Салихов ижаты
17. Ш. Зәки ижаты
18. Г. Кандалий ижаты
19. Г. Кандалий ижатын чорларга бүлү
20. Абзагайлар хәрәкәте
21. XIX йөзнен II яртысында мәгърифәтчелек хәрәкәте
22. К. Насыри: тормыш юлы һәм ижаты.
23. М. Акъегет ижаты
24. З. Бигиев ижатына европа әдәбиятының тәэсире
25. К.Нәжми әсәрләрендә сыйнфыйлык.
26. Татар советы әдәбиятының үзенчәлекле үсеш юлы.
27. 30 нчы еллар әдәбияты тормышында К.Нәжми эшчәнлеге.
28. 1917 елгы октябрь революциясе, гражданныр сугышы. Кешелекле һәм сыйнфыйлык төшенчәләренң үзара мөнәсәбәте.
29. Ф.Кәримнең сугышка кадәрле ижаты.
30. Ә.Фәйзи прозасы: “Тукай” романы.
31. М.Әмир драматургиясенң үзенчәлекләре.
32. Бөек Ватан сугышы чорында татар әдәбияты; әдәбиятның роле.
33. М.Жәлилнең башлангыч чор ижатына романтик поэзия йогынтысы.
34. Ә.Фәйзи поэзиясе: “Флейталар” поэмасы.
35. Сугыштан соңгы татар прозасы: хәрби-патриотик һәм тыныч хезмәт темалары.
36. Ф.Сәйфи Казанлыкның драмалары, хикәяләре, романнары.
37. Сугыш чорында поэзиянең активлашуы.
38. Сугыш чоры прозасының жанр үзенчәлекләре.
39. Татар язучылары фронтта.
40. Лирик герой үзенчәлекләре.
41. Сугыш чоры прозасында милли хисләренң бирелеше.
42. Сугыш чоры прозасының романтиклығы (Г.Әпсәләмов ижаты мисалында).
43. Сугыш чоры прозасында психологизм (Ә.Еники, И.Гази ижатлары мисалында).
44. М. Жәлилнең әдәбиятта беренче адымнары.
45. М. Жәлилнең әсирлек шартларында шигъри һәм гражданнык батырлығы.
46. М. Жәлил шигърьләрендә автор образы («Жырларым», «Ышанма», «Кичер, илем», «Кошчык», «Ирек» әсәрләре мисалында).
47. Ф. Кәримнең әдәбиятка килүе.
48. Ф. Кәрим ижатында совет солдатты һәм аның кешелеклеге (“Мин гуманист”, “Ант”, “Бездә яңгыр” шигърьләре мисалында).
49. Г. Бәшировның “Туган ягым – яшел бишек” романында халык гореф-гадәтләренң бирелеше.
50. “Жидегән чиймә” романында экология проблемасының кискен куелышы, аның әхлак мәсьәләләре белән бәйләнеше.
51. Ф. Хөсни хикәяләре остасы.
52. «Утзынчы ел» романында шәхси язмашларның социаль вакыйгалар белән бәйләнеше.
53. М. Әмир «Саф күнел» романында совет кешеләренң сугышта һәм тылдагы батырлыкларын сурәтләү.
54. Х. Туфаннның башлангыч чор ижаты.
55. С. Хаким ижатында сугыш темасы.
56. С. Хаким ижатында ижтимагый проблемалар.
57. 1960-1958 нче еллар татар әдәбиятыны нинди ижтимагый шартларда формалашты.
58. Реализм тарафдарлары дип саналган татар прозаиклары ижатында нинди үзгәрешләр булды.
59. Татар әдәбиятында нинди әдәби агымнар һәм юнәлешләр яши.

60. Ватанпэрвэрлек дигән төшенчәне ничек аңлайбыз һәм нинди әдәби мисалларда күрәбез
61. Авыл темасы кайсы татар язучылары ижатларында ачык чагыла.
62. 1960-1958 нче еллар поэзиясенең төп билгеләре.
63. Татар әдәбиятында производство темаларын ачык чагылдырган проза әсәрләре Мисаллар өстендә аңлатыгыз.
64. Г.Бәширов Жидегән чишмә әсәрендә герой һәм заман проблемалары.
65. Татар әдәбиятында шәхес культының чагылышы.
66. Татар әдәбиятында милләт язмышы.
67. М.Әгъләмов ижатында туган ил, халык һәм милләт язмышы.
68. Драматургиядә заман герос.
69. Татар әдәбиятында эшче образының бирелеше.
70. И.Юзеев драмаларының үзенчәлекле яклары.
71. А.Гыйләжевның Жомга көн кич белән әсәренең идея проблематикасы.
72. Н.Фәттах - тарихи әсәрләр авторы. Романнарында сурәтләнгән тарихи чорлар, аларны ижат иткәндә файдаланылган чыганаclar (романнарының берсенә анализ).
73. Ә.Еники әсәрләренең әдәби эшләнеше (Саз чәчәге, Рәшә, "Гөләндәм тугаш хатирәсе").
74. Г.Ахунов ижаты. Хәзинә яки Идел кызы романына сәнгатьчә анализ.
75. А.Расих - прозаик. Гомуми күзәтү. Романнарының берсенә әдәби анализ.
76. А.Гыйләжев повестьларының сәнгатьчә эшләнеше, алардагы тема төрлелеге. Эдипнең стилие, язу алымнары (Язгы кәрваннар, Жомга көн, кич белән, Өч аршын жир).
77. Ә.Еники хикәяләре, күңел дөнъясының бирелү үзенчәлеге. (Кем жырлады, Бер генә сәгәткә, Өйтелмәгән васыять).
78. Еники хикәяләрендәге психологик һәм лирик детальләргә күрсәтергә.
79. Г.Афзал әсәрләрендә юмор һәм сатира.
80. Ш.Галиев һәм Н.Исәнбәтнең балалар өчен язылган әсәрләре.

Перечень литературы, необходимой для освоения дисциплины (модуля)

Направление подготовки: 44.03.05 Педагогическое образование (с двумя профилями подготовки)

Направленность (профиль) подготовки: Английский язык, родной (татарский) язык и литература

Квалификация выпускника: бакалавр

Форма обучения: очное

Язык обучения: русский

Год начала обучения по образовательной программе: 2025

Основная литература

1. Заһидуллина Д. XX ғасыр татар әдәбияты тарихы: дәреслек / Д.Ф. Заһидуллина, Н.М. Йосыпова. - Казан: Казан университеты, 2011. - Т.2: XX йөзненчкенчәртүсында татар әдәбияты. - 198б.
2. Родная литература : учебник / сост. Р. Р. Валиуллина, Д. Д. Гурьянова, К. М. Тухбатуллина, С. В. Журавлева. – Казань: Изд-во «Познание» Казанского инновационного университета, 2020 – 154 с.
3. Тюркское словесное искусство / Х. Ю. Миннегулов ; Казан. (Приволж.) федер. ун-т, Ин-т филологии и межкультур. коммуникаций. - Казань : [б. и.], 2014. - ? 59 с. (12 с.)

Дополнительная литература

1. Галимуллин Ф.Г. ГАЗИЗ ГУБАЙДУЛЛИН И ГАЛИМДЖАН ИБРАГИМОВ: ПОЛИТИЧЕСКИЕ И ЭСТЕТИЧЕСКИЕ ПРОТИВОРЕЧИЯ / Ф.Г. Галимуллин // ИСЛАМ И ТЮРКСКИЙ МИР: ПРОБЛЕМЫ ОБРАЗОВАНИЯ, ЯЗЫКА, ЛИТЕРАТУРЫ, ИСТОРИИ И РЕЛИГИИ. Материалы VIII Международной тюркологической конференции, 22.04.2016-22.04.2016. - Казань, 2016. - Режим доступа: https://dspace.kpfu.ru/xmlui/bitstream/handle/net/102981/ITWPELLHR_100_103.pdf?sequence=-1&isAllowed=y (дата обращения: 07.02.2025). – Режим доступа: по подписке.
2. Галиуллин Т.Н. «САЯХАТНАМЕ» - ЛИТЕРАТУРНОЕ ПУТЕШЕСТВИЕ В ИСТОРИЮ // Ученые записки КФУ. Гуманитарные науки. - 2008. - Т. 150. кн. 6. - С. 137-143. - URL: http://dspace.kpfu.ru/xmlui/bitstream/handle/net/25619/150_6_gum_15.pdf (дата обращения: 07.02.2025). – Режим доступа: по подписке.
3. Воронова Л.Я. Проблемы литературного образования молодежи в Казанском университете (кон. XIX - нач. XXв.) // Михаил Муравьев и его время: сборник статей и материалов Четвертой Всероссийской научно-практической конференции Михаил Муравьев и его время. Посвящение Союзу трех Поэтов: Гаврилы Державина, Николая Львова и Михаила Муравьева / под ред. А.Н. Пашкурова, Л.Я. Вороновой, А.Ф. Галимуллиной. - Казань: РИЦ, 2013. - С. 123 - 133. - URL: http://dspace.kpfu.ru/xmlui/bitstream/handle/net/34226/mnm13_123_133.pdf (дата обращения: 07.02.2025). – Режим доступа: по подписке.

**Перечень информационных технологий, используемых для освоения дисциплины (модуля),
включая перечень программного обеспечения и информационных справочных систем**

Направление подготовки: 44.03.05 - Педагогическое образование (с двумя профилями подготовки)

Профиль подготовки: Английский язык, родной (татарский) язык и литература

Квалификация выпускника: бакалавр

Форма обучения: очное

Язык обучения: русский

Год начала обучения по образовательной программе: 2025

Освоение дисциплины (модуля) предполагает использование следующего программного обеспечения и информационно-справочных систем:

Операционная система Microsoft Windows 7 Профессиональная или Windows XP (Volume License)

Пакет офисного программного обеспечения Microsoft Office 365 или Microsoft Office Professional plus 2010

Браузер Mozilla Firefox

Браузер Google Chrome

Adobe Reader XI или Adobe Acrobat Reader DC

Kaspersky Endpoint Security для Windows

Учебно-методическая литература для данной дисциплины имеется в наличии в электронно-библиотечной системе "ZNANIUM.COM", доступ к которой предоставлен обучающимся. ЭБС "ZNANIUM.COM" содержит произведения крупнейших российских учёных, руководителей государственных органов, преподавателей ведущих вузов страны, высококвалифицированных специалистов в различных сферах бизнеса. Фонд библиотеки сформирован с учетом всех изменений образовательных стандартов и включает учебники, учебные пособия, учебно-методические комплексы, монографии, авторефераты, диссертации, энциклопедии, словари и справочники, законодательно-нормативные документы, специальные периодические издания и издания, выпускаемые издательствами вузов. В настоящее время ЭБС ZNANIUM.COM соответствует всем требованиям федеральных государственных образовательных стандартов высшего образования (ФГОС ВО) нового поколения.

Учебно-методическая литература для данной дисциплины имеется в наличии в электронно-библиотечной системе Издательства "Лань" , доступ к которой предоставлен обучающимся. ЭБС Издательства "Лань" включает в себя электронные версии книг издательства "Лань" и других ведущих издательств учебной литературы, а также электронные версии периодических изданий по естественным, техническим и гуманитарным наукам. ЭБС Издательства "Лань" обеспечивает доступ к научной, учебной литературе и научным периодическим изданиям по максимальному количеству профильных направлений с соблюдением всех авторских и смежных прав.

Учебно-методическая литература для данной дисциплины имеется в наличии в электронно-библиотечной системе "Консультант студента", доступ к которой предоставлен обучающимся. Многопрофильный образовательный ресурс "Консультант студента" является электронной библиотечной системой (ЭБС), предоставляющей доступ через сеть Интернет к учебной литературе и дополнительным материалам, приобретенным на основании прямых договоров с правообладателями. Полностью соответствует требованиям федеральных государственных образовательных стандартов высшего образования к комплектованию библиотек, в том числе электронных, в части формирования фондов основной и дополнительной литературы.